TRST, torek
12. aprila 1955
Leto XI. - Št. 85 (3014)

PRIMORSKI DNEVNIK

OKRAJNA ŠTUDIJSKA ORICA

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROCNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 T 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Avstrijska delegacija v Moskvi z upanjem v skorajšnjo neodvisnost

Kanclerja Raaba in spremstvo so na letališču sprejeli Molotov, Mikojan, Gromiko in drugi - Avstrija pristaja na sovjetske pogoje, želi pa popolno gospodarsko neodvisnost - Nezadovoljstvo v Washingtonu

Julius Raab

MOSKVA, 11. — Danes po poldne je prispel z letalom v Moskvo avtsrijski zvezni kancler Julius Raab s člani svoje delegacije, v kateri so med drugim zunanji minister Figl, podkancler Schaerf in podtajnik v zunanjem ministrstvu Bruno Kreisky.

Avstrijska delegacija je odpotovala danes nekoliko po 7. uri z dvema letaloma, ki ju je dala na razpolago sovjetska vlada. Pred odhodom je na letališču Voesslau pri Dunaju, Raab dal novinarjem nekaj izjav. Predvsem je opozoril, da so avstrijske delegacije, ko so odhajale na razne konference in pogajanja o državni pogodbi, prepotovale že tisoče in tisoče kilometrov. «Tudi na današnje potovanje, je dejal Raag, odhajamo v upanju, da bomo dosegli zaželeni namen».

«Mi — je dejal Raab — ponovno izjavljamo, da smo pripravljeni plačati naš prispevek, da bi Evropa dobila mir in da bi mi dosegli svojo popolno neodvisnost. Prikazujemo, da bomo naleteli na razumevanje za napore, ki smo jih že storili za neodvisnost in svobodo. Če je s pogajanji povezana možnost novega tokrat uspešne diskusije štirih velesil z Avstrijo, je to naše potovanje dosegelo svoj cilj.» Kancler je poudaril, da je namen avstrijske zunanje politike ta, da pride do sporazuma štirih velesil, do obnovitve popolne neodvisnosti in svobode Avstrije, kar bi zagotovilo mirno bodočnost.

Podkancler Schaerf, voditelj socialistične stranke, ki je tudi v delegaciji, je dejal: «Upamo, da pomeni naša pot prvi korak k rešitvi ne le avstrijskega vprašanja, temveč tudi celotnega evropskega problema.»

Od avstrijske delegacije se je na letališču Voesslau poslovil namestnik sovjetskega visokega komisarja Kudrjavcev v spremstvu generalov Molotkova in Cernikova. Sovjetski visoki komisar Iljičev je že dva dni poprej odpotoval v Moskvo.

Na osrednjem moskovskem letališču, okrašenem z avstrijskimi in sovjetskimi zastavami, sta letali z avstrijsko delegacijo pristali ob 15,25, z nekaj minutami zamude zaradi slabega vremena. Avstrijske goste so na letališču pozdravili zunanji minister Molotov, podpredsednik vlade Mikojan, namestnik zunanjega ministra Gromiko in zastopniki diplomatskega zbora.

Po pregledu častne čete je kancler Raab prebral kratko izjavo za moskovski radio: izražam svoje veselje, ker je sovjetska vlada povabila avstrijske vladne zastopnike, naj pridejo v to veliko mesto ZSSR. Deset let je preteklo, odkar je hrabra sovjetska armada osvobodila našo deželo izpod Hitlerjevega fašizma. Ce smo prišli v tem trenutku v ZSSR, je to zato, ker želimo okrepiti odnose med našima dvema deželama in tako pripevati k ohranitvi miru.»

Sovjetski zunanji minister Molotov se je zahvalil kanclerju za njegove besede in mu predlagal, naj se razgovori začnejo jutri. Raab je pristal in se nato odpeljal v avstrijsko poslaništvo. Jutri predpoldne ob 10. uri bo avstrijske ministre sprejel sovjetski ministrski predsednik Bulganin, pol ure kasneje pa se bodo začeli razgovori z Molotovom.

Namen obiska avstrijske delegacije je, ugotoviti stališče sovjetske vlade do nekaterih važnih točk v zvezi s sklenitvijo državne pogodbe. Vprašanja, ki bi jih bilo treba svojem govoru 3. aprila naštel tako: 1. oblika jamstva, ki ga želi ZSSR proti nevarnosti nove priključitve k Nemčiji; 2. do kakšnih meja naj gre obveznost Avstrije, da ne bo sodelovala pri zavezništvih, koalicijah in vojaških blokih; 3. pojem neodvisnosti Avstrije na vseh področjih, torej tudi na gospodarskem; 4. rok za umik tujih okupacijskih čet.

V razgovorih med sovjetskim zunanjim ministrom Molotovom in avstrijskim veleposlanikom v Moskvi Bischoffom je sovjetska vlada izjavila, da je pripravljena podpisati avstrijsko državno pogodbo, če bo vsebovala resna jamstva proti nevarnosti novega «Anschlussa» (ki je po sovjetskem mnenju postala večja zaradi ratifikacije pariških sporazumav) in če se bo Avstrija obvezala, da ne bo sodelovala v nobenem zavezništvu, koaliciji ali bloku. Avstrijska vlada je pripravljena pristati na oba pogoja, želi pa tudi gospodarsko neodvisnost, kar pomeni predvsem, da bi ZSSR morala pustiti svoje velike monopole v avstrijski petrolejski industriji, v kompleksu podjetij USIA in v donavski plovni družbi.

V dunajskih krogih so pred Raabovim odhodom in po sobotni sovjetski noti zahodnim velesilam kazali precejšen optimizem. Avstrijski tisk večinoma ugodno komentira sovjetsko noto in opozarja, da ne vsebuje nobenih polemičnih elementov, kar dovoljuje precejšen optimizem.

Pač pa so Raabovo potovanje precej različno sprejeli na Zahodu. V Bonnu se skrivajo za splošno rezerviranostjo in se omejujejo na izražanje želje, da bi to potovanje moglo pomeniti pozitiven uvod v druge razgovore med Vzhodom in Zahodom, ki bi koristili pomirjenju. Predvsem pa so Raabovo potovanje sprejeli rezervirano in celo z nezadovoljstvom v ZDA.

Povabilo avstrijskemu kanclerju Raabu, naj obišče Moskvo, tolmačijo v Washingtonu kot «najnovejšo potezo Kremlja, da bi veljal za prvega zagovornika miru». Ameriški listi pravijo, da so washingtonski uradni krogi v skrbeh spričo Raabovega obiska v Moskvi, dasiravno, kakor beleži «New York Times», na Dunaju zatrjujejo, da v Moskvi ne bodo ničesar ukrenili v zvezi z državno pogodbo brez vednosti ZDA in Velike Britanije.

Bojazni ameriških vladnih krogov, da bi med Raabovim obiskom utegnili doseči sporazum o delni ureditvi avstrijskega vprašanja, so prišle do izraza tudi pred nekaj dnevi, ko so ZDA hkrati z Veliko Britanijo in Francijo poslale SZ noto z opozorilom, da vprašanja Avstrije ni moč obravnavati brez njihovega sodelovanja.

Zaskrbljenost ameriške vlade nad Raabovim obiskom izvira najbolj iz domneve, da bi med Avstrijo in SZ utegnilo priti do sporazuma v smislu «omejene» neodvisnosti Avstrije. Ta omejitev bi bila v tem, da bi se Avstrija zavezala, da se ne bo pridružila nikakim vojaškim blokom in da ne bo dovolila, da bi tuje države uporabile njeno ozemlje za svoja vojaška oporišča.

Takšno ameriško stališče kritizira večina opazovalcev OZN, ki ugotavljajo, da je koristen sleherni korak, ki vodi k dejanski ureditvi avstrijskega vprašanja v smislu suverenosti in neodvisnosti te dežele.

V zvezi z deklaracijo SZ o avstrijskem vprašanju, ki jo je Molotov včeraj izročil britanskemu veleposlaniku v Moskvi, izjavljajo v Foreign Officeu, da je britanska vlada razložila svoje stališče o avstrijski državni pogodbi pred petimi dnevi v skupni francosko-ameriško-britanski deklaraciji.

Predstavnik Foreign Officea je dejal, da je bila v deklaraciji treh vlad ponovno poudarjena želja po sklenitvi te pogodbe. Velika Britanija, Francija in ZDA, pripominjajo v Foreign Officeu, so si stalno prizadevale, da bi bili avstrijska svoboda in neodvisnost ponovno vzpostavljeni. Na berlinski konferenci 1954, so bile zahodne velesile pripravljene skleniti sporazum na podlagi predlogov, ki jih je stavila SZ v dopolnitev načrta o avstrijski državni pogodbi. Toda sovjetska vlada je tedaj prišla na dan z novimi in nesprejemljivimi pogoji.

V britanskih pristojnih krogih so prepričani, da bo obisk kanclerja Raaba v Moskvi prispevek k «pojasnitvi stališča sovjetske vlade». Hkrati poudarjajo, da bo Velika Britanija ukrenila vse, da bi čimprej sklenili avstrijsko državno pogodbo v skladu z načeli, ki bi zagotovila neodvisnost in svobodo Avstrije.

Tito v Kranju

KRANJ, 11. — Predsednik republike maršal Tito je danes v spremstvu predsednika ljudske republike Slovenije Miha Marinka in generalnega majorja Milana Žežela obiskal tovarno «Iskra» v Kranju. Med obiskom so mu delavci podarili majhen kinoprojektor.

Komemoracija ob drugi obletnici smrti Borisa Kidriča

LJUBLJANA, 11. — Danes na obletnico smrti Borisa Kidriča, je bila v Ljubljani žalna komemoracija. Na Trgu Narodnih herojev, kjer so pokopani njegovi posmrtni ostanki, se je danes predpoldne ob 11. uri zbralo več kot 10 tisoč ljudi. Predsednik sabora Hrvatske dr. Vladimir Bakarić, predsednik ljudske skupščine Slovenije Miha Marinko, predsednik izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher, so položili na grobnico venec CK ZKJ. Zatem so položili vence zastopniki CK ZK Slovenije, izvršnega sveta Slovenije, ljudske skupščine Slovenije in številnih delovnih kolektivov, društev in organizacij.

Žalne komemoracije so bile tudi po drugih krajih Jugoslavije.

TAEZ, 11. — Danes so usmrtili 7 voditeljev nedavnega vojaškega udara v Jemenu. Javljajo, da sta bila obsojena na smrt tudi dva kraljeva brata, ki sta še zaprta v zaporih v Taezu.

Dr. Sastroamidjojo o konferenci v Bandungu

Ista zunanjepolitična načela omogočajo poglobitev sodelovanja med Indonezijo in Jugoslavijo

NOVI DELHI, 11. — «Pričakujemo, da bo azijsko-afriška konferenca v Bandungu odprla novo poglavje v zgodovini človeških naporov za uresničenje trajnega miru v svetu,» je izjavil dopisniku Tanjuga v Novem Delhiju predsednik indonezijske vlade dr. Sastroamidjojo.

Na vprašanje o možnosti sodelovanja med Indonezijo in Jugoslavijo, je predsednik indonezijske vlade odgovoril, da sta obe državi za neodvisno politiko proti politiki blokov, zato obstajajo velike možnosti sodelovanja v zunanji politiki za preprečevanje nove vojne, nadalje možnost za poglobitev trgovinske izmenjave in izboljšanje kulturnih stikov. Sastroamidjojo je nadalje poudaril velik pomen obiska predsednika Tita v Indiji in Burmi za izgradnjo osnov prijateljskih stikov med Jugoslavijo in Azijo, in dodal, da Indonezija visoko ceni načelno stališče Jugoslavije v Združenih narodih za ohranitev miru, ker se je Jugoslavija izjavila proti kolonializmu.

Prof. dr. S. Stanković na kongresu znanstvenih centrov v Milanu

BEOGRAD, 11. — Na prvem sestanku vodij nacionalnih znanstvenih centrov, ki bo od 15. do 19. aprila v Milanu pod pokroviteljstvom UNESCO, bo Jugoslavijo zastopal predsednik jugoslovanskega akademskega sveta prof. dr. Siniša Stanković, ki je obenem tudi predsednik jugoslovanske nacionalne komisije za UNESCO.

Danes sestanek Saragat-Scelba za razčiščenje v vladni koaliciji

V vladnih krogih upajo, da se bo Saragat omehčal - Sklicana skupna seja parlamenta za izvolitev predsednika republike - Koncentrični napadi proti možnosti sodelovanja med socialisti in demokristjani

(Od našega dopisnika)

RIM, 11. — Predsedstvo poslanske zbornice je danes uradno sklicalo poslance, senatorje in predstavnike avtonomnih dežel Sicilije, Sardinije, Južne Tirolske in Doline Aosta na skuno sejo za izvolitev predsednika republike. Seja bo v četrtek 28. aprila. V vladni koaliciji doslej se ni nobenega sporazuma o skupnem kandidatu.

Kljub praznikom v teh dneh politična delavnost ni povsem zamrla, deloma v zvezi z bližnjo izvolitvijo novega predsednika republike deloma v zvezi z napori za reševanje majave Scelbove vlade. Jutri ali v sredo se bosta sestala Scelba in Saragat; sestanek bo posebno zanimiv po zadnjih zahtevah, ki jih vsebuje Saragatov članek v socialdemokratskem glasilu «Giustizia». V vladnih krogih že govorijo o Saragatovi pripravljenosti, da se nekoliko umakne, zlasti pa, da ne vztraja pri svoji zahtevi, naj se dokončno «razčiščenje», na katerem bi moral sloneti sporazum o obstoju vlade za daljšo dobo, izvede se pred volitvami na Siciliji.

Medtem je vatikanski «Osservatore Romano» objavil daljši članek o možnosti, da bi demokristjani sodelovali s socialisti. Vatikansko glasilo opozarja, da je Nennijeva stranka še vedno na strani KPI in da je zato nemogoče navezati kakršne koli stike med njo in demokristjani. Sicer pa katoličani sploh ne morejo sodelovati s strankami, ki se ravnajo po materialističnih doktrinah, piše vatikanski list in poziva vse katoličane, naj nadaljujejo politiko krščanske enotnosti «v boju do uresničenje katoliških načel».

V rimskih političnih krogih razlagajo komentar vatikanskega glasila kot odgovor na nedavne izjave političnega tajnika demokristjanske stranke Fanfanija, ki je razmeroma ugodno reagiral na Nennijeve ponudbe s turinskega kongresa in ni zaprl vrat za možnost sodelovanja s socialisti. Politiko «krščanske enotnosti» pa zagovarjajo predvsem monarhisti in desni demokristjani, ki se zavzemajo za združitev «katoliških sil», med katere štejejo tudi fašiste.

Na drugi strani je posredno udaril po možnosti sodelovanja med socialisti in demokristjani tudi Togliatti, ki je objavil v reviji «Rinascita» dolg članek o enotni politiki KPI in PSI. Obstoj dveh strank italijanskega delavskega razreda razlaga Togliatti samo z zgodovinskim razvojem in zanikuje potrebo po politični diferenciaciji. Voditelj KPI se nasprotno zavzema za enotno politiko obeh strank, obenem pa zavrača trditve, da bi bila PSI odvisna od KPI.

Argumentacije same po sebi niso nove — približno v istem duhu je zadnji govoril vodja delegacije KPI Scoccimarro na kongresu PSI v Turinu — in politične kroge zanimajo predvsem razlogi, zaradi katerih je Togliatti ta članek napisal in objavil. Njega namreč nihče ni silil, naj se loči od Nennija; če se mu je torej zdelo potrebno pisati o tem vprašanju, je to lahko storil kvečjemu zato, da napade možnost, da se Nenni loči od njega. Na kongresu PSI so sicer poudarili akcijsko enotnost s KPI kot eno izmed osnov socialistične politike, toda že poročanje tiska KPI o samem kongresu je kazalo, da vodstvu KPI očitno ni všeč, da je Nenni napravil vprašanje možnosti sodelovanja z demokristjani za glavno temo kongresa in po kongresu verjetno za glavno temo diskusij v stranki. Togliattijev članek razlagajo torej kot poskus preprečevanja, da se politika PSI ne bi osamosvojila, pa tudi če to ne bi pomenilo prenehanje sodelovanja in skupnega nastopanja s KPI.

A. P.

Preiskava o padcu Dien Bien Fuja

PARIZ, 11. — Včeraj je bil uradno objavljen odlok o ustanovitvi vojaške anketne komisije, ki naj preišče vodstvo operacij, ki so se končale s padcem Dien Bien Fuja, priprave in razvoj te bitke ter odgovornost za padec oporišča. Komisija ima 5 članov pod vodstvom generala Catrouxa. Kot je znano, je kmalu po padcu Dien Bien Fuja prišlo do ženevske konference, na kateri je bilo sklenjeno premirje v Indokini.

ŽIVAHNE PRIPRAVE ZA KONFERENCO 29 DRŽAV V BANDUNGU

AFRIŠKE IN AZIJSKE DEŽELE DRUŽIJO SKUPNI INTERESI ZA OBRAMBO MIRU IN MIRNEGA RAZVOJA

Vprašanje koeksistence bo med najvažnejšimi vprašanji na dnevnem redu - Severni Vietnam podpira načela koeksistence - Arabske države bi želele obravnavati palestinsko vprašanje - Indijsko letalo z nekaterimi člani kitajske delegacije se je ponesrečilo

NOVI DELHI, 11. — Uradno poročilo o razgovorih med indijskim predsednikom vlade in podpredsednikom vlade Severnega Vietnama Fam Van Dongom poudarja, da je bilo doseženo soglasje o uresničenju duha in črke ženevskega sporazuma v čim popolnejši obliki o poglobitvi prijateljskih vezi med obema deželama in o podpori naporom za uresničenje medsebojnega spoštovanja med Vietnamom, Kambodžo in Laosom, kakor tudi, da je treba mir in mednarodno sodelovanje postaviti na podlago petih načel koeksistence.

Skupno sporočilo izraža upanje, da bo azijsko-afriška konferenca z izmenjavo mnenj na tem sestanku podprla mir, sodelovanje in napredek na vsem svetu. S tem sporočilom je Severni Vietnam tudi formalno potrdil svojo podporo načelom koeksistence in poudaril potrebo po dosegi enotnosti Vietnama s svobodnimi volitvami in v duhu ženevskega sporazuma.

Fam Van Dong je včeraj popoldne zapustil Novi Delhi. Pred odhodom je na letališču dejal, da je v Indiji naletel na soglasno podporo «pravični borbi vietnamskega ljudstva za obrambo miru in za združene dežele».

V Indiji so že končali s pripravami za bandunško konferenco z zadnjimi navodili Nehruja na sestanku delegacije. Del delegacije je že odpotoval iz Delhija, Nehru, Krišna Menon in visoki funkcionarji indijskega ministrstva za zunanje zadeve pa bodo odpotovali 15. t. m.

Kot se je zvedelo, je Nehru na sestanku delegacije ponovno poudaril velik pomen, ki ga Indija pripisuje sestanku 29 narodov z dveh celin. «Te dežele, je poudaril, so si priborile neodvisnost šele v bližnji preteklosti. Spadajo med gospodarsko zaostale dežele, družijo pa jih skupni interesi za obrambo miru in samostojnega razvoja.»

Vprašanje koeksistence, v katero spada tudi nevmešavanje in kolonializem, bo najbrž med prvimi vprašanji, ki jih bodo upoštevali pri sestavljanju dnevnega reda. Drugo, ki je najmanj sporno in zato najverjetnejše, je gospodarsko in kulturno sodelovanje. V Delhiju opozarjajo, da so na sestankih držav članic pakta Colombo poskušali doseči, da bi prišlo na dnevni red tudi vprašanje arabsko-izraelskih odnosov. Čeprav je stališče Indije do arabskega vprašanja dobro znano, Indija najbrž ne bo podprla diskusije o tem vprašanju, kot tudi o nobenem drugem, ki bi bilo povezano z meddržavnimi spori.

Tudi druge delegacije že odhajajo ali pa se pripravljajo na odhod. Tako je prestolonaslednik in predsednik vlade Saudove Arabije princ Fejsal z letalom odpotoval v Džido iz Kaira, kjer se je razgovarjal s sirijskimi in egiptovskimi zastopniki o načrtu medarabskega obrambnega pakta. Takoj po prihodu v Džido bo na čelu svoje delegacije odpotoval v Bandung.

Voditelj iraške delegacije dr. Fadila Jamali se je na poti v Bandung danes ustavil v Singapuru. Na letališču je izjavil, da bo iraška delegacija na konferenci «branila listino Združenih narodov, ki je učinkovito orodje miru».

Izjavil je nato, da za Irak nevtralizem ni mogoč, ter je dodal: «Podprli bomo nacionalistično Kitajsko in ne komunistične Kitajske.»

«Razen tega, je dodal Jamali, bo Irak na konferenci sprožil vprašanje naših bratov v Severni Afriki, ki so pod francoskim jarmom, in bo branil stvar palestinskega ljudstva, ki so ga iz njegove dežele izgnali zavojevalci.»

Jordanska delegacija je pred odhodom iz Amana poslala tajništvu konference zahtevo, naj bo palestinsko vprašanje prva točka dnevnega reda. Delegacijo vodi minister za zunanje zadeve Valid Salah. Mimogrede se bo delegacija ustavila za dva dni v Bejrutu, kjer se bo posvetovala z libanonsko delegacijo, določeno za Bandung. Iz Sajgona poroča agencija AFP, da bo južnovietnamsko delegacijo na azijsko-afriški konferenci vodil predsednik vlade Ngo Din Diem.

Medtem javljajo iz Novega Delhija, da se je indijsko letalo «Constellation», ki ga je najela kitajska vlada in ki je odletelo iz Hongkonga ter bilo namenjena v Jakarto, ponesrečilo v bližini Serawaka. V letalu je bilo 12 potnikov in 8 članov posadke. Indonezijski funkcionarji so mnenja, da so med 12 potniki bili nekateri kitajski novinarji in nekateri člani kitajske delegacije za konferenco v Bandungu. Voditelj delegacije Cuenlaj pa ni bil med njimi. Uradno poročilo pravi, da je letalo verjetno zasilno pristalo, vendar pa nimajo o njem nobene vesti in letala indijskega letalstva so dobila ukaz, naj sodelujejo pri iskanju. Sodijo, da je letalo padlo v morje.

Attlee v Kanadi

MONTREAL, 11. — Danes je prišel z letalom v Montreal voditelj britanske laburistične stranke Clement Attlee, ki bo imel 18 predavanj v raznih kanadskih mestih. Govoril bo predvsem o mednarodnih vprašanjih.

ìlip ćkćlK1 vbgk fwyp lu

Na tiskovni konferenci, ki jo je imel popoldne v Montrealu, je Attlee izjavil, da se nobena britanska vlada ne bi udeležila vojne zaradi Formoze. Zatem je izrazil željo, naj bi pekinška vlada prevzela v OZN mesto kuomintanških oblasti. Izrazil je tudi mnenje, da se mu ne zdi, da bi konferenca na najvišji ravni lahko rešila vsa vprašanja med vzhodom in zahodnim bokom, da pa je tako konferenco želeti, ker lahko ustvari boljše ozračje za sporazum. Izrazil je tudi mnenje, da mora Velika Britanija izdelati vodikovo bombo, ker da je potrebno razgovarjati se ob enakem orožju.

Na razna vprašanja novinarjev je Attlee odgovoril, da je Bevan še vedno član stranke in da bi utegnil postati minister v laburistični vladi, če bi ta stranka zmagala pri prihodnjih volitvah.

Libanon posreduje med Turčijo in Sirijo

ANKARA, 11. — Ankarski opazovalci z zanimanjem motrijo skupno poročilo, ki je bilo objavljeno ob zaključku turško-libanonskih razgovorov, ki so trajali deset dni in na katerih so se sporazumeli o povišanju diplomatskih predstavništev obeh držav v veleposlaništva ter so podpisali modus vivendi kot pripravo na pogodbo o trgovini in plovbi.

V zvezi s tem poročilom ugotavljajo opazovalci, da Libanom kot posredovalec med arabskimi državami ni hotel pristati na turško zahtevo, da se pridruži turško-iraškemu paktu, vendar pa je v glavnih potezah odobril ta pakt. Poluradni list «Zafer» s tem v zvezi ugotavlja, da ima uradno poročilo «veljavnost pakta».

Po mnenju opazovalcev so libanonski državniki med svojim bivanjem v Ankari skušali tudi ugladiti turško-ririjska nasprotja, ki so se v zadnjem času precej zaostrila. Danes je libanonski zunanji minister Nakaš prišel v Damask, kjer se je sestal s sirijskim zunanjim ministrom. V sirijskih političnih krogih so mnenja, da ima obisk libanonskega ministra med drugim namen razpršiti zaskrbljenost, ki jo je v Siriji povzročilo potovanje libanonskega predsednika republike, Šamuna, v Ankaro.

Sirijski tisk je na skupno poročilo o turško-libanonskih razgovorih ostro reagiral in poudaril, da to pomeni «prvi korak na poti pristopa Libanona k turško-iraški pogodbi».

V Damasku pa uradni krogi javljajo, da sta včeraj dve turški letali leteli nad sirijskim ozemljem na področju Eas El Ain.

PARIZ, 11. — Novi iranski ministrski predsednik Hussein Ala je danes prišel v Pariz, kjer se bo operiral.

Eisenhowerjeva navodila vojaškim silam v območju Formoze

Stevenson kritizira Eisenhowerjevo politiko ter predlaga, naj se z mednarodno izjavo obsodi uporaba sile zaradi Formoze, ter zahteva plebiscit o bodočnosti otoka

WASHINGTON, 11. — Tu so objavili, da je predsednik Eisenhower dal navodila ameriškim oboroženim silam, naj se nikakor ne vmešavajo v boje v območju Formoze, dokler ne bo mogel presoditi obsega in namenov kakršnega koli kitajskega napada.

Tu pričakujejo, da bodo kuomintanške čete, ki so opremljene z najmodernejšo vojaško opremo razen jedrskega orožja, same kos prvemu sunku kakršnega koli morebitnega napada. Ameriška vlada je prepričana, da se bodo kuomintanške sile lahko postavile po robu vsem napadom razen splošni invaziji. Ameriške oborožene sile bi bile pripravljene zunaj bojišča. V boj ne bi posegle, če nanje ne bi bil izvršen premišljen napad.

Če bo Kitajska zahtevala samo Kvemoj in Macu, bi moral Eisenhower upoštevati svetovno javno mnenje in tudi opozicijo ameriških zaveznikov glede obrambe kitajskih obalnih otokov, ki so zdaj v kuomintanških rokah.

Če se bo predsednik prepričal, da pomeni napad na Kvemoj in Macu začetek poskusa, da bi Kitajci zavzeli Formozo, bi ameriške oborožene sile intervenirale ter uporabile med drugim tudi taktično atomsko orožje manjšega kalibra.

Voditelj ameriške demokratske stranke Adlai Stevenson je nocoj govoril po radiu in je predlagal, naj bi ZDA dale pobudo za mednarodno izjavo o Formozi. Tej izjavi naj bi se pridružila tudi Sovjetska zveza in v njej naj bi obsodili uporabo sile na področju Formoze. Sovjetsko zvezo naj bi tudi pozvali, da pojasni svoje stališče glede formoškega vprašanja.

Stevenson je dalje predlagal naj bi predložili glavni skupščini OZN načrt resolucije, ki bi «obsodila uporabo sile za spremembo položaja Formoze». Dodal je, da bi OZN lahko organizirala plebiscit na Formozi, in dejal: «Mislim, da bi lahko šli še dalje in pozvali glavno skupščino OZN, naj išče stalno rešitev o bodočnosti Formoze na podlagi formule, ki bi bila v skladu z željami njenega prebivalstva, z mednarodnim pravom in z varnostjo v svetu».

Stevenson je napadel sklep, da se prepusti samo predsedniku Eisenhowerju odločitev, ali naj ZDA branijo Kvemoj in Macu, ter je pripomnil, da ta dva otoka predstavljata ne samo nevarnost za tretjo svetovno vojno, pač pa lahko tudi povzročita odtujitev ameriških zaveznikov, ker ZDA nimajo nobenega opravičila za svojo akcijo na teh dveh otokih.

Zatem je ostro kritiziral Eisenhowerjevo upravo in obtožil, da vodi na Daljnem vzhodu politiko «bobnečih besed in majhnih dejanj», kar je spodkopalo zaupanje, ki so ga zavezniki imeli v ZDA.

Pripomnil je, naj bi «ZDA odgovorile s silo, če bi Kitajci zavrnili vsako mirno rešitev in bi uporabili silo».

Na koncu je Stevenson izjavil: «Priznati moramo, da je za ohranitev prijateljev potrebno za državnike večje število lastnosti, kakor jih je potrebno za žuganje nasprotnikom. Stvar miru zdaleč presega vse poglede notranje politike. Naša moč ne sloni samo na našem orožju, pač pa tudi na naših idealih, naših smotrih in njihovi privlačnosti za ljudi, ki se borijo, zato, da bi bili svobodni».

FAURE BI ŽELEL JULIJA sestanek štirih zunanjih ministrov

Temu sestanku naj bi sledila konferenca «na visoki ravni» - Za sporazum o kitajskih obalnih otokih in o priznanju pekinške vlade - Komentarji tiska o sovjetski napovedi razveljavitve pogodbe s Francijo in Anglijo

WASHINGTON, 11. — Predsednik francoske vlade Edgar Faure je v intervjuju ameriškemu tedniku «U. S. News and World Report» izjavil, da bi želel, da bi se zunanji ministri Francije, Velike Britanije, ZDA in Sovjetske zveze sestali čimprej in po možnosti še zadnje dni julija in da bi tej konferenci sledil sestanek državnih poglavarjev štirih velesil. Dodal je: «Ce hočemo doseči rezultate, je nedvomno potrebno, da nekega dne pride do sestanka na najvišji ravni, ker je konkretna rešitev mogoča».

Glede položaja na področju Formoze je Faure izjavil, da po njegovem mnenju otoka Kvemoj in Macu nista sama na sebi važna, da pa je njih posest povezana z vprašanji prestiža, «ki jih je težko rešiti».

«Mislim, je izjavil Faure, da je treba vprašanje kitajskih obalnih otokov nekega dne rešiti s pogajanji. Toda tega vprašanje ne bo mogoče rešiti, dokler ne bo zgubilo kritičnega značaja. Mislim, da bodo mogoča pogajanja o tem, takoj ko se bodo duhovi pomirili».

Glede Kitajske je Faure izjavil, da Francija ne misli sama nastopiti zaradi njenega priznanja. «Bolje bi bilo na podlagi sporazumnega sklepa zahodnih držav v okviru splošnega pomirjenja med Vzhodom in Zahodom, ki ga Francija in njeni zavezniki upajo doseči v svetu».

Komentarji včerajšnjega in današnjega tiska o sovjetski napovedi, da bo odpovedala francosko-sovjetsko in angleško-sovjetsko pogodbo, ne kažejo nobenega razburjanja.

Včerajšnji «New York Herald Tribune» ocenjuje sovjetski sklep kot «simbolično gesto opozicije proti pariškim sporazumom». V svojem uvodniku poudarja list, da je Bulganin kljub temu sprejel zamisel o sklicanju četvorne konference in da je sovjetska diplomacija popustila v odporu proti sklenitvi državne pogodbe o Avstriji še pred dokončno rešitvijo nemškega vprašanja. «Vse to dokazuje, poudarja list, po poročilu agencije «Associated Press» iz New Yorka, da je Sovjetska zveza pripravljena na pogajanja o evropskih vprašanjih, čeprav bi bila Nemčija vključena v atlantski pakt». Velika Britanija in Francija zaradi sovjetskega koraka po mnenju lista ne bosta niti najmanj razburjeni, kajti pogodbi sta zaradi sovjetskih potez po vojni že davno izgubili svoj prvotni smisel in pomen.

Današnji pariški list «Aurore» piše, da «to izključno diplomatsko dejanje ničesar ne spreminja». Edina sedaj mogoča sprememba bi po mnenju lista lahko nastala, če bi Moskva pokazala bolj spravljivo stališče glede raznih svetovnih vprašanj. Tedaj bodo mogoči uspešni razgovori štirih.

Po mnenju levičarskega lista «Combat» ne bo na francosko-sovjetske odnose vplivala toliko odpoved prijateljske pogodbe kakor način, kako se bodo izvajali pariški sporazumi. «Pogodba iz leta 1944 ni bila nič drugega več, nego simbol, piše list, toda kljub temu ostaja dejstvo, da je bilo zavezništvo z Rusijo vpisano v naše diplomatsko tradicijo, in za številne Francoze, ki niso komunisti, je zavezništvo z državo, ki ni bila v vojni proti nam, bolje kakor zavezništvo z državo, s katero smo bili v vojni trikrat v manj kakor enem stoletju».

«Franc Tireur» pa poudarja, da «Molotov bi bil lahko z eno samo gesto razveljavil omenjene pogodbe, vendar pa je začel samo s postopkom o odpovedi ter je kot običajno prepustil vrhovnemu sovjetu skrb, da registrira odločitev, ki so jo sprejeli tajniki stranke, katerih je zunanji minister navaden izvrševalec».

«Liberation» pravi, da «ostanejo pogajanja z Vzhodom mogoča in zaželena», ter dodaja: «Vprašanje pa ni samo v pogajanjih z Vzhodom pač pa v tem, da se o kaki stvari pogajamo; z oborožitvijo Nemčije pa izginja glavni smoter pogajanj, ki jih je Vzhod ponudil Zahodu».

Včerajšnja «Pravda», piše, da sta angleško-sovjetska in francosko-sovjetska pogodba o prijateljstvu po ratifikaciji pariških sporazumov izgubili svoj smisel obstoja. Časopis trdi, da sta omenjeni pogodbi predstavljali temeljna kamna evropske varnosti, ki naj bi v Evropi po vojni pomagala združiti vse sile evropskih držav ne glede na njihove družbene sisteme z nalogo, da preprečijo obnovitev napadalnosti. «Francoska in britanska vlada pa sta stopili na popolnoma nasprotno pot». Toda, po mnenju «Pravde», je še vedno odprta pot do miru, kajti «vse dokler pariški sporazumi ne bodo uporabljeni, še vedno obstoji neka možnost za zaustavitev nesrečnega razvoja dogodkov in za preprečenje priprav za novo vojno». Na koncu ponavlja list opozorilo, da Sovjetska zveza in druge vzhodnoevropske države ne bodo stale križem rok ob razvoju dogodkov na celini in da bodo okrepile svoje moči in združile napore za zagotovitev svoje varnosti.

«Izvestija» pa poudarjajo, da je zadosti primerjati besedilo pariških sporazumov z besedilom obeh prijateljskih pogodb za ugotovitev, da so si v popolnem nasprotju, in poudarjajo še, da so pariški sporazumi neosredno naperjeni proti Sovjetski zvezi.

Današnja «Pravda» pa piše pod naslovom «Lekcije preteklе in sedanje stvarnosti», da je po ratifikaicji pariških sporazumov «glavna skrb zahodnih napadalnih krogov uspavati budnost javnega mnenja v Zahodni Evropi, zato da z vsemi sredstvi ovirajo borbo proti izvajanju pariških sporazumov».

«Povsod, dodaja list, se odločno zahteva ukinitev ukrepov, ki vodijo k zaostritvi odnosov med državami, in vedno bolj ljudstvo zahteva razgovore med velikimi silami».

Zanimanje v Londonu za politiko nove vlade

Danes začne vlada z rednim delom - Angleško zadružno gibanje obsoja pakt ZDA s Čangkajškom ter se zavzema za prepoved atomskega orožja in povratek Bevana v laburistično poslansko skupino

LONDON, 11. — Jutri se bo vrnil v London ministrski predsednik sir Anthony Eden, ki je bil čez praznike v podeželski rezidenci Chequers, kjer je, kot sodijo, skupno s finančnim ministrom Butlerjem in lordom Salisburyjem točneje začrtal program nove vlade. Predvsem pa so verjetno govorili o datumu volitev. Glede tega so v političnih krogih še vedno mnenja, da bodo 26. maja.

Nova vlada bo začela s pravim delom šele zdaj, po praznikih. Predvsem bo morala proučiti in odobriti proračun, ki ga bo finančni minister Butler 19. aprila predložil v spodnji zbornici. Londonski politični krogi pa prav tako z zanimanjem pričakujejo, kako se bo novi zunanji minister Harold McMillan lotil važnih mednarodnih vprašanj.

Današnji «Manchester Guardian» opozarja predvsem na eno vprašanje, ki se mu zdi izredno važno in aktualno. List piše: «McMillan bo moral z vso prizadevnostjo nadaljevati Edenovo delo, da bi prepričal obe sporni stranki v Formoški ožini, naj ne poskušata s silo reševati svojega spora. Obe stranki je treba opozoriti, da bi se vojna, ki bi se začela zaradi Formoze, lahko razširila vse do Aljaske in Moskve in da v njej ne bi bilo zmagovalca.»

Mednarodni položaj pa prikazuje «Manchester Guardian» tako: «Se

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1945 ustanovljen Slovensko-italijanski antifašistični izvršni odbor, prvi organ ljudske oblasti v Trstu.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, TOREK 12. aprila Julij, Sava
Sonce vzide ob 5.26 in zatone ob 18.46. Dolžina dneva 13.20. Luna vzide ob 24.00 in zatone ob 8.00.
Jutri, SREDA 13. aprila Hermenegild, Zdegoj

POMEMBEN KORAK K IZBOLJŠAVANJU MEDSEBOJNIH ODNOSOV

JUGOSLOVANSKO-ITALIJANSKI POMORSKI SPORAZUM NA NAČELU „DEŽELE Z NAJVEČJIMI UGODNOSTMI"

Italijanske ladje v jugoslovanskih pristaniščih in jugoslovanske v italijanskih bodo uživale enake pogoje in ugodnosti kot nacionalne ladje - Pomen tega sporazuma za tržaško pristanišče

Pomorski vestnik italijanske agencije ANSA objavlja v zadnji številki najvažnejše člene jugoslovansko - italijanskega sporazuma o pomorstvu, podpisanega hkrati z ostalimi gospodarskimi sporazumi 1. aprila v Rimu.

Novi pomorski sporazum je želo pomemben za plovbo obeh dežel, ker določa obojestransko uporabo načela «dežele z največjim ugodnostmi» in v praksi uveljavlja za ladje obeh držav v vseh pristaniščih notranji režim. Člen 16 tako določa, da bodo ravnali z ladjami tako Italije kot Jugoslavije v jugoslovanskih odnosno italijanskih pristaniščih vedno na osnovi notranjih zakonov in odredb, kot da bi te bile nacionalne ladje, kar velja tudi za takse, davke in ostale fiskalne prispevke države, občin in ostalih javnih ustanov. Člen 17 določa ugodno ravnanje z mornarji, ki hočejo začasno iti z ladje, ki je pristala v pristanišču. Od taks pa bodo na osnovi člena 18 oproščene vse ladje, ki bodo samo pristale v nekem pristanišču ne da bi istočasno izvršile trgovske operacije, prav tako (člen 19) ni treba plačati v nobenem primeru carinskih dajatev ladjam, ki so v neko pristanišče pripeljale blago, a ga niso izkrcale. Če pa vkrcajo ali izkrcajo tovor ne bodo plačale večjih pristojbin, kot bi jih plačale ladje pod nacionalno zastavo!

Ladje in državljani obeh držav lahko uporabljajo pod enakimi pogoji kot ladje ali državljani nacionalnega ozemlja vse kanale, mostove, ceste in ostale naprave, ki služijo za normalni pomorski promet ali za zunanjo trgovino, ne da bi plačali kakšno takso razen v kolikor ni to določeno tudi za domače ladje ali državljane.

Pomemben je člen 21, ki ureja ravnanje v primeru pomorskih nesreč in v primeru, če se neka ladja zaradi slabega vremena ali okvar mora zateči v neko pristanišče. V takih primerih se lahko ladje popravijo in nabavijo rezervne dele, potreben pogonski in drugi material pod istimi pogoji, kot bi šlo za ladjo pod domačo zastavo. Če je kapitan prisiljen prodati del tovora, da lahko plača tako nastale stroške, lahko to v takem izrednem primeru napravi v okviru notranjih tarif in zakonov. Če pa se ladja potopi ali nasede pa ji bodo nudili enako pomoč, kot domači in ji dovolili izkrcanje ali pretovarjanje blaga, ne da bi zahtevali kakršen koli prispevek. Ves material, ladijski trup, ostali tovor itd., ki bi ostal po brodolomu bo vrnjen lastniku, ali njegovemu zastopniku in če tega ni, konzularnemu predstavniku takoj ko se vrnitev zahteva.

Nacionalnost ladij se ugotavlja na osnovi notranjih zakonov in dokumentov, katere izdajo oblasti ene ali druge države ter se obe državi obvezujeta priznati dokumente, katere izdajo oblasti druge države. Kapitani tako jugoslovanskih kot italijanskih ladij pa bodo lahko najeli v primeru potrebe v pristanišču druge države potrebne mornarje na osnovi lokalnih določb, če jim bo to potrebno za nadaljevanje vožnje.

Te določbe ne veljajo v šestih primerih: a) kadar gre za specialne določbe v korist domače mornarice (prispevki države za vzdrževanje rednih prog, dotacije ladjedelnicam in slično), b) kadar gre za posebne privilegije športnim pomorskim društvom, c) pri notranjem prometu v pristanišču vključno s pilotsko in vlačilno službo, d) pri izseljevanju in prevozu izseljencev, e) pri obalni provbi in f) pri ribolovu.

Vendar pa bosta obe stranki sklenili posebne podrobne sporazume, ki bodo obravnavali ta vprašanja kar velja zlasti tudi za obalno plovbo in ribolov, ki ju sedaj podpisani sporazum ne vsebuje.

Sporazum o pomorstvu ureja, kot vidimo, vrsto zelo važnih vprašanj plovbe, pristajanja in pristaniških uslug in je zlasti pomemben, ker rešuje ta vprašanja v duhu največjega obojestranskega razumevanja. Upamo, da bo v okviru pogajanj o obmejnem prometu rešeno tudi vprašanje obalnega prometa ob Tržaškem zalivu. Že ta sporazum pa predstavlja tudi za tržaško pristanišče važno novost, ker bodo tako lahko jugoslovanske ladje v Trstu in tržaške v jugoslovanskih pristaniščih opravljale normalne vožnje v najboljših pogojih, kar bo seveda pripomoglo k povečanju pomorskega prometa.

6 mladincev iz Križa na začasni svobodi

Šest kriških mladincev, ki so jih pod obtožbo krivega pričevanja aretirali in zaprli na zahtevo javnega tožilca Pascolija, so v soboto končno izpustili na začasno svobodo. S tem so oblasti vsaj do neke mere zadostile pritisku javnega mnenja, ki je odločno zahtevalo njihovo izpustitev. Seveda pa vsa zadeva še zdaleč ni rešena, kajti razprava se bo nadaljevala in javnega tožilca bo če vedno zastopal dr. Pascoli, ki se je tako žalostno proslavil s svojimi žalivimi in grobimi izpadi, kakršni niso bili v navadi niti v času fašizma.

Zaradi predčasnega zaključka redakcije nismo mogli to vest objaviti že v naši nedeljski številki.

KONFERENCA V OPATIJI

Železniške tarife za madžarsko blago

Zaključila se je jugoslovansko-madžarska železniška konferenca, ki je bila zadnje dneve v Opatiji in na kateri so razpravljali o novi ureditvi železniških tarif za izvoz madžarskega blaga skozi jugoslovanska pristanišča. Na konferenci so sklenili ustanoviti mešano komisijo, ki se bo v sredini aprila sestala v Budimpešti in ki bo sestavila novo tarifo za tranzit blaga skozi reško pristanišče. Ta tarifa bo zaenkrat začasna in bodo kasneje sestavili dokončno število na osnovi praktičnih rezultatov.

Tarifna konferenca o prevozu madžarskega blaga skozi Reko je bila potrebna, ker so 1. aprila obnovili promet skozi Kotoribo in se je tako obnovilo pošiljanje madžarskega blaga po najkrajši železniški zvezi skozi jugoslovansko ozemlje. Na Dunaju pa je v tej zvezi istočasno sestanek prometne zveze Madžarska - Trst - prekomorje, na katerem sodeluje prvič tudi jugoslovanska delegacija in kjer proučujejo podobno železniško tarifo v korist Trsta.

OB DESETLETNICI OSVOBODITVE

Spominska plošča padlim borcem NOB na zgoniškem županstvu

V četrtek 7. t. m. je občinski odbor občine Zgonik na svoji seji sklenil, da bo za desetletnico osvoboditve vzidal na poslopje županstva spominsko ploščo z imeni vseh padlih borcev občine Zgonik v narodnoosvobodilni vojni. Sklep občinskega odbora je hvalevreden in prav bi bilo, da bi podobne sklepe sprejeli tudi odbori občin našega ozemlja. Razen tega bi bilo želeti, da bi se ob desetletnici osvoboditve občinske uprave v imenu vseh občanov oddolžile spominu padlih borcev še na druge načine.

Razpis natečajev za študije v inozemstvu

Italijansko zunanje ministrstvo — generalno ravnateljstvo za kulturne odnošaje, je poleg najavljenih razpisalo še naslednje natečaje:

1. Natečaj na podlagi spričeval za podelitev petih letnih študijskih štipendij za Avstrijo, za osemmesečno bivanje od 1. novembra 1955 dalje, po 12.000 šilingov ter 600 šilingov za povrnitev potnih stroškov; namenjene so doktorskim kandidatom in doktorjem katere koli fakultete, ki dovolj obvladajo nemščino, da bodo lahko koristno obiskovali avstrijske tečaje in ustanove; izključeni so poročeni znanstveniki. Prošnje, opremljene z vsemi predpisanimi listinami, morajo biti vložene pri zunanjem ministrstvo — generalnemu ravnateljstvu za kulturne odnošaje s tujino - urad V - študijske štipendije - Piazza Firenze št. 27 - Rim, do 20. aprila 1955.

2. Natečaj na podlagi spričeval za podelitev šest študijskih štipendij za Španijo v šolskem letu 1955-56, ki jih nudi španska vlada, po 12.000 pezet, za osemmesečno bivanje v Španiji; namenjene so doktorjem katere koli fakultete in diplomiranim umetnikom. Stipendisti bodo nadalje prejeli kot prispevek za kritje potnih stroškov 1.000 pezet ter uživali še razne druge ugodnosti. Prošnje, opremljene s predpisanimi listinami, morajo biti vložene pri naslovu, navedenem pod točko I. do 15. maja 1955.

3. Natečaj na podlagi spričeval za podelitev študijske štipendije za Finsko, ki jo nudi finska vlada za akademsko leto 1955-56, v znesku 200.000 finskih frankov, za osemmesečno bivanje na Finskem, od septembra 1955 dalje. Stipendist bo moral obiskovati študijske tečaje na eni izmed finskih univerz ali visokih šol najmanj polovico časa svojega bivanja na Finskem. Stipendija je namenjena doktorjem ter jo bo dodelila posebna italijansko-finska komisija. Prošnje, opremljene s predpisanimi listinami, morajo biti vložene pri naslovu navedenem pod točko 1. do 15. maja 1955.

4. Natečaj na podlagi spričeval za podelitev treh študijskih štipendij za Dansko, ki jih nudi danska vlada, za akademsko leto 1955-56, po 3.780 danskih kron, za osemmesečno bivanje na Danskem, od 1. septembra 1955 dalje in s pravico do oprostitve univerzitetnih taks; štipendist bo nadalje prejel tudi 50 danskih kron kot prispevek za kritje potnih stroškov. Namenjene so doktorjem katere koli fakultete. Prošnje opremljene s predpisanimi listinami, morajo biti vložene pri naslovu, navedenem pod točko 1. do 25. maja 1955.

Nadaljnja pojasnila dobijo lahko vsi, ki se za tečaje zanimajo in bivajo na Tržaškem ozemlju, na Prefekturi - upravna služba - II. nadstropje, soba št. 72.

Agentom sta se uprla

V noči med nedeljo in ponedeljkom je neki agent povabil skupino 4 oseb, od katerih so tri pele, da prenehajo z motenjem nočnega miru. Agent je nato zahteval njihove osebne izkaznice in medtem ko so jih drugi pokazali se je 26-letni Raimondo Marincich stanujoč v ezulskem taborišču uprl zahtevi in se je nato s pomočjo 27-letnega Silvija Perentina, stanujočega pravtako v taborišč, pognal proti agentu in ga začel pestiti. Agentu se je tedaj posrečilo ustaviti neki avto, katerega šofer je nato obvestil o zadevi openske agente, ki so šli nemudoma na mesto in razgrajače odpeljali na poveljstvo. Marincicha in Perentina so prijavili sodišču pod obtožbo žalitve, napada in odpora do agentov ter kaljenja nočnega miru, medtem ko so njunega prijatelja Bruna Parovela tudi iz taborišča na Opčinah kaznovali z globo.

VELIKONOČNI PRAZNIKI SO ZA NAMI

Turistična živahnost v nedeljo in ponedeljek

Z včerajšnjim dnem se je praktično začela sezona na Krasu

Izredno veliko inozemskih turistov v Opatiji in drugod

Velikonočni prazniki so za nami in ljudje so se zopet vrnili k svojim vsakdanjim opravkom. Letos so bili ti prazniki še posebno živi, ker so dejansko pomenili začetek pomladi, ki se je zaradi mraza in deževnega vremena tako zavlekel. Zato so ljudje se v večjem številu kot druga leta zapustili mesto in šli na izlete ali v bližnjo okolico, ali pa dlje, kakor jim je pač dopuščal mošnjiček.

Že v soboto so bili vlaki natrpani in so morali k posameznim vlakom dodati ponekaj vozov, prav tako so morali povečati število avtobusov na raznih progah. V nedeljo je odpotovalo iz Trsta 140 avtobusov, približno toliko pa jih je prišlo od drugod. Velik naval na vlake je bil tudi včeraj, tako da je odpotoval neki vlak za Videm s precejšnjo zamudo. V nedeljo je bilo v Trstu tudi mnogo Avstrijcev in Nemcev z osebnimi avtomobili, motocikli in avtobusi, zadnji pa so odpotovali iz mest včeraj. Tudi iz Italije je bilo mnogo turistov. Včeraj popoldne je bilo vse obrežje polno avtobusov in turistov iz pokrajin Benetke, Treviso, Padova, Vicenza, Belluno itd. Spremljali so jih duhovniki, dekleta pa celo nune. Vsi so imeli s seboj košare in torbe z živili, pletenke vina in celo steklenice bele kave. Zato je bila cesta tako postlana z oljnatim papirjem in drugimi odpadki, da so imeli pometači, ki so že včeraj stopili v akcijo, polne roke dela.

Ker je bilo včeraj res lepo vreme, so bile vse okoliške gostilne natrpane z izletniki. Od Repantabra pa do Bazovice in vasi v Bregu, od Opčin do Proseka in Križa je povsod mrgolelo ljudi, ki so zalivali domači «pršut» z domačim vinom. Polne so bile tudi vse gostilne v Barkovljah, Skorklji, na Kolonkovcu itd. Tako da je bil včerajšnji dan prava otvoritev sezone izletov na Kras, ki so v navadi zlasti pomladi in jeseni.

Zelo velik turistični promet je bil te dni tudi v Sloveniji in Hrvaškem Primorju. V Opatiji je bilo nad 2.000 tujcev. V Ljubljani so bili vsi hoteli do zadnjega kotička zasedeni, precej turistov je bilo tudi na Biedu. Med turisti je bilo največ Nemcev, Avstrijcev, Belgijcev in Angležev. Bilo je tudi mnogo Italijanov, ki so šli v Slovenijo kolektivno ali posamezno. V Ljubljani je bilo mnogo avtobusov in avtov iz Gorice, Vidma, Milana in celo iz daljne Pescare.

Zaradi nag'e vožnje povzročil nesrečo

V trenutku ko sta Alfredo Pucci in njegova žena Liliana oktobra 1953. leta ponoči stopila s pločnika in hotela prekoračiti Ul. Giulia z namenom, da bi šla proti domu, je v zakonca priletel s precejšnjo silo 34-letni Boris Čok z Lonjerske ceste, ki je bil tedaj namenjen z avtom domov. Oba zakonca je Čok takoj po trčenju odpeljal v bolnišnico, kjer so ju morali zaradi hudih poškodb pridržati.

Šoferja je policija prijavila sodišču, kjer se je moral zagovarjati zaradi povzročitve hudih telesnih poškodb. Policijska preiskava ni mogla ugotoviti točnih vzrokov nesreče. Organi pa so bili mnenja, da je Čok vozil s precejšnjo hitrostjo, kar je zadostovalo sodišču, da ga je spoznalo za krivega obtoženih dejanj. Čok pa je imel srečo, kajti sodnik ga je obsodil le na 2 meseca zapora.

Sodnik Edel, tož. Nisiteo, zapisn. Virani, obramba odv. Ferluga.

Vespa brez šoferja v skupino sedečih -oseb

V trenutku ko je 18-letni Fausto Toffoli iz Ul. Artisti hotel s svojo vespo zaviti s ceste Prosek-Sv. Križ na travnik, kjer je bilo ustavljenih več vozil, je vanj trčil s precejšnjo silo 43-letni Roman Merkuža iz Gabrovca, ki je bil s svojo vespo namenjen domov. Obe vozili sta se zvrnili na tla in Merkuževa vespa je nato brez šoferja zdrsela naprej ter se končno ustavila ob zidu, kjer so tedaj sedeli 54-letni Giovanni Botter iz D'Annunziovega drevoreda, 54-letna Maria Susan por. Paoli iz Ul. sv. Marka in 53-letna Jasipina Ščuka por. Možetič iz Ul. Ponzianino.

Vse tri so odpeljali z rešilnim avtom in medtem ko so Botterja po prvi pomoči odposlali domov, so obe ženski odpeljali v bolnišnico, odkoder so ju odslovili s priporočilom 3 ali 4-dnevnega počitka.

Z glavo ob glavo

Medtem ko je 51-letni Ivan Počkaj iz Ul. Ponzianino vozil z vespo, na kateri je bila tudi njegova 43-letna žena Laura, po Miramarskem drevoredu, je v višini hišne številke 179 z glavo trčil ob glavo 27-letnega krojača Vicenza Trimbolija iz Ul. Udine, ki je hotel tedaj prekoračiti cesto.

Medtem ko se je Počkaju posrečilo obdržati ravnotežje, je Trimboli zaradi udarca padel na tla in so ga morali z rešilnim avtom Rdečega križa odpeljati v bolnišnico.

GLEDALIŠČA

VERDI

Torek: ob 21. uri: O'Neil «Prvi mož». Novost v izvedbi skupine Ricci - Magni. Ponovitev jutri.

GLEDALIŠCE V KRIŽU

V soboto 16. t. m. ob 20.30

VECER NARODNIH PESMI IN PLESOV

Izvajata folklorni skupini iz Brega in pevski zbor iz Doline.

Ljudska prosveta

PD «Ivan Cankar» obvešča člane in prijatelje društva, da je vsak dan od 17. do 22. ure v društvenih prostorih na razpolago namizni tenis, šah in dama. Vabljeni vsi, ki se želijo zdravo in prijetno zabavati.

Prosvetno društvo v Barkovljah naprosa vse pevce, da se z gotovostjo udeleže pevskih vaj danes in v petek, ker bo zbor nastopil 17. t. m. zjutraj pri Sv. Ani in popoldne v radiu Trst postaja A.

KINO

Rossetti, 16.00: «Divizija Folgore», E. Manni, F. Tozzi.
Excelsior, 16.00: «Neznan ljubimec», Van Heflin, G. Rogers. Mladoletnim prepovedano.
Fenice, 16.00: «Elegantni Jupiter», C. Dapporto, Della Scala. Mladoletnim prepovedano.
Nazionale, 16.00: «Lahko noč... odvetnik!» A. Sordi, G. Masina.
Filodrammatico, 16.00 «Boomenje bobnov», A. Ladd.
Supercinema, 16.00: «Čudovite dogodivščine Pjuta, Pippa in Paperina», Walt Disneyev film.
Arcobaleno, 16.00: «Desirée», J. Simmons, M. Oberon.
Astra Rojan, 16.00: «Škoda, da je izprijenka», V. De Sica, S. Loren.
Capitol, 16.00: «Rdeča planjava», G. Peck.
Cristallo, 15.30: «Vitezi okrogle mize», R. Taylor, A. Gardner.
Grattacielo, 15.00: «Desirée», M. Oberon, J. Simmons.
Alabarda, 15.30: «Sabrina», A. Hepburn.
Ariston, 16.00: «Crn prestol», B. Lancaster, J. Riec.
Armonia, 15.00: «Znamenje kobre», N. Patrick.
Aurora, 16.00: «Sulica, ki ubije», S. Tracy.
Garibaldi, 15.30: «Mogambo», C. Gable.
Ideale, 15.30: «Obleganje sedmih strelic», W. Holden.
Impero, 16.00: «Med dvema ljubeznima», G. Garson.
Italia, 15.30: «Sabrina», H. Bogart, A. Hepburn.
S. Marco, 14.00: «Saloma», R. Hayworth.
Kino ob morju, 15.00: «Hiša Ricordi», T. Gobbi.
Moderno, 16.00: «Montecristov zaklad», L. Amanda.
Savona, 16.30: «Pristaniška fronta», M. Brando.
Viale, 16.00: «Ljubezenske pesmi», M. Fiore.
Vittorio Veneto, 15.15: «Rdeča planjava», G. Peck.
Azzurro, 16.00: «Ne streljaj, poljubi me!», D. Day.
Belvedere, 16.00: «Žensko hrepenenje», B. Stanwyck.
Marconi, 16.00: «Sinha Moca», na», E. Flynn.
Massimo, 16.00: «Saaskatchewanski rdeči jopiči», A. Ladd.
Novo Cine, 16.00: «Mala svetnica», M. Lisi.
Odeon, 16.00: «Dinastija sovraštva», B. Hale.
Radio, 16.00: «Don Lorenzo», L. Tajoli.
Secolo, 16.30: «Kje je svoboda», Totò.
Venezia, 15.30: «Divja drhal», W. Elliot.
Skedenj, 18.00: «Operacija Apfelkern».
Kino na Opčinah, 18.00: «Plamni v Kalkuti», D. Darcel, P. Knowles.

RADIO

TOREK, 12. aprila 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Obrazi in ljudje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.00 Glasba po željih; 14.00 Lahke melodije; 14.15 Klavirski koncert pianist Franco Russo; 14.25 Ritmični turni obzornik; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Mozart; Koncert za violino in orkester; 18.24 Masseneti: Suita iz baleta «Le Cyd»; 18.40 Tenorist R. Kodermac poje arije iz slovanskih oper; 19.40 Radijska univerza; 19.10 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.05 G. Genzato: «Izgubila sem svojega moža», igra v 3 dejanjih; 21.00 Lahke melodije; 22.30 Beethoven: Simfonija št. 5 op. 67; 23.00 Chopinovi nokturni; 23.10 Polnočna glasba.

TRST I.

11.39 Poje Scarola; 11.49 Vokalna glasba; 12.15 Vam priporočeno; 13.25 Operna glasba; 20.00 Vesti in glasbe iz filmov; 21.00 Orkester G. Safreda.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 20.30.
Hrvaška poročila: vsak dan ob 20.00.
Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 17.00, 19.00 in 23.00.
Iz naših listov v slov.: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 14.36.
Iz naših listov v ital.: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 17.06.

6'40 Jutranja glasba; 7.00 Koledar - vremenska napoved - napoved časa; 7.05 Jutranja glasba; 7.30 Nasveti za gospodinje; 12.00 Ritmi in pesmi; 13.45 Zabavna glasba; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Narodne pesmi v poskočnem ritmu; 15.00 S knjižne police; 15.20 Harmonika v ritmu; 15.30 Pisan spored glasbenih ugank; 16.00 Tečaj angleščine; 16.15 Za vsakogar nekaj; 17.45 Glasbeni kalejdoskop; 18.15 W. Faulken «Wash Jones»; 19.10 Sport; 19.15 V deželi toreadorjev in trubadurjev (španske melodije); 20.15 Klavir v ritmu; 20.30 R. Strauss: «Salome» glasbena drama v 1 dejanju.

SLOVENIJA

327,1 m, 202.1 m, 212.4 m

Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.

11.30 Radijski koledar; 11.05 Glasbena medigra; 11.30 W. A. Mozart: Simfonija št. 41 «Jupiter»; 12.10 20 minut z Veselimi godci; 13.00 Želeli ste — poslušajte! 13.30 Glasbeni mozaik; 14.40 Pohorski fantje pojo in igrajo; 15.30 Dr. Mirko Rupel: Jezikovni pogovori; 16.00 Utrinki iz literature - G. Verga: «Prečastiti»; 16.20 Solisti vam igrajo; 17.15 Koncert pesne in zabavne glasbe; 18.00 Zunanjepolitični feljton; 18.15 Slovenske narodne pesmi pojeta Grela Lebar in Roman Petrovčič; 18.30 Sportni tednik; 20.10 Iz solistične glasbe; 20.30 Radijska igra - Aleksander Marodič: «Alto Knox»; 21.00 Tri simfonične rapsodije (Chabrier, Alfvén, Enesco); 21.30 Igramo vam za ples in razvedrilo.

TELEVIZIJA

9.15 Reportaža z otvoritve mednarodnega velesejma v Milanu. Film «Ob 9. uri učna ura kemije»; 17.30 Žena; 18.00 Simfonični in vokalni koncert, dirigira Mario Rossi; 20.30 Dnevne vesti; 20.50 Italijansko gospodarstvo danes in jutri; 21.00 Humoristična oddaja o športu; 22.05 Brez vabila; 22.30 Dan rimske gospe.

sprejema inserate, male oglase, osmrtnice in drugo od 8. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

PRI MOTO GUZZI TAKOJŠNJE IZROCITVE! Airone 250, Galleto Zigolj 98, Gardellino 65, Motorni tricikelj, Uplinjači, Verige, Mondial bati, Nadomestni kosi, Avtomoto Diesel, Delavnica za popravila. CREMASCOLI, Ul. Fabio Severo 18 - Trst.

ADRIA EXPRESS
TRST
Ul. Cicerone st. 4 pritl. tel. 29243

Adria Express daje na znanje spored prihodnjih izletov
28. - 29. - 30. - V.1955 TURIN (mednarodna nogometna tekma Italija-Jugoslavija) Vpisovanje do 24.V.1955.
17. - 22.5.1955 DUNAJ vpisovanje do 30.4.1955
18. - 21.5. in 29.5. - 1.6.55 NIZZA, CANNES, MUENCHEN, MONTE CARLO
odhodi 1., 8., 15., 19., 22. in 29. maja PARIZ
dnevni odhodi iz Trsta na SICILIJO (specialni popusti za skupine po najmanj 10 oseb)
«Adria - Express» prekrbi v najkrajšem času trgovske, navadne turistične in tranzitne vizume.
Predprodaja listkov za Sesljan, Tržič, Ronchi, Redipuglia, Sagrado, Mariano, Udine in Skofije.

SOZALJE

V imenu staršev in učencev IV. in V. razreda osnovne šole na Katinari izrekamo sožalje učiteljici Anici Kalan ob smrti njene sestre Irme Čok.

Radio Koper in «Piccolove» skrbi

«Il Piccolo» se je včeraj spoprijel s koprskim radiom oz. z njegovimi oddajami po željah. Že nekaj let sem namreč radio Koper oddaja program glasbe po željah s čestitkami, voščili itd. Med onimi, ki se za to poslužujejo koprskega radia pa niso samo Slovenci in domači Italijani, temveč v izredno velikem in rastočem številu tudi Italijani iz Trsta in krajev v republiki, predvsem iz beneške pokrajine. To je vsekakor dokaz, da program oddaj po željah ljudem ugaja, kar je sicer moral z grenkobo ugotoviti in priznati že večkrat tudi sam italijanski in tržaški nacionalistični tisk.

Toda ljudem okrog «Il Piccola» gre seveda zelo na živce, da se Italijani poslužujejo «titovskega» radia v Kopru in ker se z demokratičnimi sredstvi tega preprečiti ne da, so se sedaj poslužili gročnje in to na tipičen in njim lastni farizejski način. Ker ljudje v zahvalo za naročeno oddajo pošiljajo koprskemu radiu prostovoljne prispevke v obliki denarja so ugotovili, da gre za «valutne prekrške» in navidezno opominjajo (dejansko pa grozijo!) z zakonskimi ukrepi proti tem «kršiteljem valutnih predpisov». (Ker naj bi pošiljali ljudje denar v pismih, bi se iz «Piccolovih» navedb dalo sklepati, da v Italiji obstaja — v brk vsej hvalisani demokraciji — cenzura pisem, ker kako naj bi sicer vedel, da je v pismih denar?)

Toda poleg tega zaskrblja «Il Piccolove» demokrate tudi dejstvo, da se Italijani ne poslužujejo koprskega radia samo za voščila temveč da poslušajo tudi ostale njegove oddaje in se jezi nad «naivnostjo italijanskih poslušalcev, ki so prisiljeni poslušati propagandistične vložke, spretno pomešane med oddajo po željah».

Čudno? Kdo more vendar prisiliti poslušalce koprskega radia v Italiji, da poslušajo njegove «propagandne» oddaje? Pa ja ne, da jim recimo kakšen miličnik z revolverjem v roki tišči glave k radijskemu oddajniku? Ali se je «Il Piccolo» vprašal, če ni morda to posledica dejstva da tudi italijanski poslušalci raje poslušajo «propagando» koprskega radia kot pa propagando italijanskih radijskih postaj, predvsem pa tržaškega radia in njegove «julijske kronike»?

V ostalem pa smo prepričani, da se bo «Il Piccolo» moral zaradi tega še večkrat jeziti, ker kot vse kaže, italijanski poslušalci res niso naivni. Razen seveda če sa v veselje «Piccolovih» pisunov in gospodarjev ne bi povrnili časi, ko je bila za poslušanje zaveznikih oddaj predvidena stroga kazen, vključno konfinacija in internacija.

ODGOVOR NA TENDENCIOZNO PISANJE DELA TRŽAŠKEGA TISKA

Pojasnilo jugoslovanskega predstavništva v zvezi s kolektivnimi potovanji v FLRJ

Predstavništvo FLRJ v Trstu je izdalo v zadnjem času dnevno nad 200 dovoljenj in vizumov za potovanje v Jugoslavijo - Odločna zavrnitev podtikanj o narodnostni diskriminaciji - O poslovanju tržaške kvesture

Iz urada predstavnika vlade FLRJ v Trstu smo prejeli:

«V zvezi s pisanjem dela tiska, ki poskusa napačno in tendenciozno prikazati poslovanje urada predstavnika vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije v Trstu pri izdajanju vizumov za skupne turistične izlete na področje Jugoslavije, daje urad predstavnika vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije v Trstu sledeče pojasnilo:

Poleg normalnih vizumov, ki jih izdajajo tujim državljanom jugoslovanski konzulati, obstajajo tudi posebni vizumi za skupinska potovanja tujih turistov. S turističnimi vizumi, ki se izdajajo v najhitrejšem času ob znatno znižani taksi in omogočajo potnikom vrsto ugodnosti, kot na primer polovično vožnjo na jugoslovanskih prevoznih sredstvih, želi Jugoslavija olajšati prihod in bivanje tujcem, ki kot turisti obiskujejo jugoslovanske turistične centre. Dosedanja praksa je pokazala, da izleti, ki so jih organizirale turistične potovalne agencije v Trstu, pretežno niso imeli turističnega značaja. Udeleženci teh izletov niso obiskovali turističnih krajev v turistične namene, pač pa so izkoriščali ugodnosti turističnih kolektivnih vizumov za privatne obiske ali trgovske stike. Vkljub stalnim opozorilom na razne zlorabe teh olajšav so se naprej navajali resni devizni in podobni prekrški. Da se onemogoči takšna nezadovoljiva praksa, je urad predstavnika vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije v Trstu predhodno obvestil turistične agencije, da bodo v bodoče lahko izkoriščale ugodnost kolektivnih turističnih vizumov izključno osebe, ki prihajajo v Jugoslavijo kot turisti, medtem ko se bodo ostalim tujcem izdajali za potovanje na jugoslovansko področje normalni vizumi v skladu z obstoječimi predpisi.

Pri postopku urada predstavnika vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije v Trstu v zvezi z izdajanjem vizumov gre torej izključno za normalno izvajanje notranjih jugoslovanskih predpisov in nikakor za neko diskriminacijo ali kršitev «Memoranduma», kot to poskušajo prikazati nekateri listi.»

Urad predstavnika vlade FLRJ v Trstu

Očitno je, da se pojasnilo urada predstavnika vlade FLRJ v Trstu nanaša predvsem na članek, ki ga je objavil «Piccolo» v soboto 9. aprila. V tem članku, ki ima tendenciozen naslov «Jugoslovanske oblasti blokirale velikonočna potovanja iz Trsta», je vrsta podtikanj, ob katerih se splača ustaviti.

Predvsem naj ugotovimo dejstvo, ki je mimogrede sicer že omenjeno v pojasnilu jugoslovanskega predstavnika v Trstu: da so bile vse potovalne agencije že 1 aprila obveščene, da se vizumi za kolektivna potovanja, katerih namen je obisk sorodnikov ne bodo več izdajali. Pustimo zaenkrat Jugoslavijo ob strani in poglejmo, kakšno prakso izvajajo v Avstriji. Kolektivni izleti iz Trsta v Avstrijo so dovoljeni le pod pogojem, da gre za strogo turistične izlete. To pomeni, da se morajo izletniki ustaviti le v tistem kraju, kamor je izlet namenjen. Če so izletniki n. pr. namenjeni na Dunaj, mora vodič izleta paziti, da pridejo vsi na Dunaj in ne sme pod nobenim pogojem dopustiti, da bi se le najmanjši del izletnikov ustavil že nekje med potjo, n. pr. v Celovcu. Isto velja za izlete v Francijo in druge države, kar pomeni, da je jugoslovanski ukrep povsem normalnega značaja in uveljavlja tiste norme, ki so v drugih državah bile že zdavnaj vpeljane.

Dejstvo je, da večina izletov iz Trsta ni bila turističnega značaja, temveč da so take izlete izkoriščali posamezniki predvsem za obiske svojcev. Toda vsa stvar je šla predaleč, kajti zgodilo se je ne samo enkrat, da je prišel avtobus na določen kraj na pol prazen. «Izletniki» so izstopali na vseh mogočih postajah, zahtevali vse mogoče ugodnosti, ki niso bile v nobeni zvezi z izletom itd. Prišlo je do grobih prekrškov carinskih predpisov, saj so n. pr. po pregledu UTAT-ovega avtobusa našli v njem 300.000 din. Se bi lahko naštevali podrobnosti, vendar se o tem ne splača zgubljati nadaljnjih besed, kajti že po tem je jasno, da v takih primerih ne more biti govora o turističnih izletih.

«Piccolo» nadalje namiguje na «diskriminacijo», ki naj bi jo jugoslovansko predstavništvo vodilo v zvezi z izdajanjem potnih dovoljenj in vizumov državljanom italijanske narodnosti. Zvedeli smo, da je jugoslovansko predstavništvo v Trstu izdalo v dneh pred prazniki dnevno nad 200 potnih dovoljenj in vizumov, v glavnem osebam, ki so bile namenjene na obisk svojcev v Istro. Kar se pa kolektivnih potovanj tiče, so bila odpovedana ona v Istro, namenjena predvsem Italijanom, kot tista v Postojno in Ljubljano, katerih bi se udeležili predvsem slovenski potniki. Zatorej o diskriminaciji ne more biti govora, lahko pa bi to vprašanje zastavili italijanskim oblastem:

Zakaj toliko in toliko Slovencev, italijanskih državljanov, ne dobi potnega lista? Zakaj so nekaterim Slovencem dali potni list za vse mogoče države, le za Jugoslavijo ne? Zakaj potnih listov ne dobe osebe, ki imajo vse listine v redu, a imajo žal še sedaj v kazenskem listu vpisane obsobde fašističnih sodišč zaradi njihove borbe proti nacifašizmu? Zakaj dela tržaška kvestura tolikšne težave pri izdajanju vizumov jugoslovanskim državljanom, ki imajo stalno bivališče v Trstu? Zakaj delajo take težave jugoslovanskim trgovcem in šoferjem pri izdajanju vizumov, medtem ko imajo tržaški trgovci in šoferji dovoljenje za večkratni prehod? In končno: zakaj niso izdali vizumov članom oktета, katerega so povabile na gostovanje goriške slovenske kulturne organizacije?

Končno naj omenimo še ukrep tržaške kvesture, ki je prepovedala izlet škedenjskega športnega kluba «Servolana» v Avstrijo. Res bi bilo zanimivo vedeti za vzroke te prepovedi, saj je bil izlet namenjen vendar v Avstrijo in ne v Jugoslavijo!?

Po vsem tem je torej nesmiselno govoriti o «zaporah», diskriminaciji itd. Kar se pa vprašanja obiskov tiče, predvsem v najbližje zaledje, pa naj poudarimo, da bi bilo po našem mnenju to vprašanje rešiti v okviru sporazuma o obmejnem prometu, o katerem so se do nedavno vodila pogajanja v Vidmu. Dokler pa to vprašanje ne bo rešeno, lahko zainteresirani zaprosijo vizum ali potno dovoljenje pri uradu predstavnika vlade FLRJ v Trstu, kjer so v tem pogledu zelo široki: nad 200 vizumov in potnih dovoljenj dnevno izpodbija vsa zlonamerna podtikanja.

Dr. SONJA MASERA

bo odsotna do 20. aprila t. l.

PO RAZTEGNITVI ITALIJANSKEGA ZAKONA GLEDE INA-CASA

Stanovanja je treba dodeliti res najbolj potrebnim

E. KARDELJ O OSREDNJEM VPRAŠANJU SOCIALIZMA IN DEMOKRACIJE

Različne oblike socialističnega gibanja so enoten proces socialističnega razvoja

Pozicije zagovornikov kapitalizma postajajo vedno bolj nevzdržne - Temeljni činitelji mehanizma neposredne demokracije: delavski sveti in komune

E. Kardelj je odgovoril decembra lani na vrsto vprašanj urednika danske napredne revije «INTERNATIONALE PERSPECTIVER». Objavljamo nekatere izmed teh odgovorov, ki so bili objavljeni v marčni številki te revije.

Vprašanje: *Po prvi svetovni vojni se je mednarodno delavsko gibanje razcepilo. Razvijalo se je v dveh smereh.*

Demokratični socializem, ki je prenesel težišče predvsem na to, da bi političnemu razvoju zagotovil demokratični značaj ter predvidel ali zapostavil pomen krepitve demokracije s temeljitimi spremembami v strukturi družbe v smeri socializma.

Avtoritativni socializem, stalinizem, ki je predvsem prenesel težišče na spremembe v proizvodnji, in ne samo zanemaril nadaljnji razvoj demokracije, ki jo je ustvarila človeška revolucija, marveč jo je nasprotno izpodkopal in vzpostavil avtoritativno politično stanje.

Ali lahko Jugoslavija, ki pripisuje enak pomen demokratični in socialistični vsebini, igra vlogo posrednika med tema dvema težnjama?

Po dveh dogmah o poti v socializem

Odgovor: Če bi šlo tu za posredovanje v političnem smislu ali smeri kake mehanične sinteze obeh teženj, tedaj ne bi mogel pritrditi, da imamo pri nas takšne namene, čeprav je socializem kot splošna smer družbenega gibanja enoten, vendar so pota in oblike njegovega gibanja zelo različne. Ne verjamem, da bo bližnja prihodnost ta gibanja izenačila. Nasprotno, mislim, da bodo čedalje različnejša. Če v mednarodnem delavskem gibanju prentendiramo na to, da bomo v necem potrebni, tedaj se to nanaša samo na eno načelo. V mednarodnem delavskem gibanju bi bilo treba pripoznati kot glavno načelo mednarodnega socialističnega sodelovanja prav možnost te raznolikosti v poteh in oblikah socialističnega gibanja, ki so odvisne od konkretnih pogojev posameznih dežel, kakor tudi medsebojno usodno povezanost in odvisnost vseh teh procesov. To pa po mojem mnenju pomeni, da problem načelne enotnosti mednarodnega delavskega gibanja ni v mehanični sintezi obeh teženj, o katerih vi govorite v svojem vprašanju, marveč v ohranjanju dveh eksplozivnih sistemov o poti v socializem, ki sta se porodili iz teh teženj in ki sta resen vir pojavov stagnacije, za katerimi boleha sodobni socializem.

Obe težnji, o katerih vi govorite, vsekakor nista slučajna pojava, marveč imata svoje globoke korenine v konkretnih socialno ekonomskih in političnih pogojih, iz katerih sta se porodili. Predaleč bi zašel v okviru tega intervjuja, če bi se spuščal v analizo teh pogojev in vzrokov. Vsekakor sta ti dve težnji nastali in imeli važno vlogo v prvih fazah razvoja mednarodnega socializma, ko se je šele utirala pot socializmu in ko se je šele začel biti boj za politično in idejno uveljavljanje socializma, vtem ko so bili njegovi ekonomski elementi še zelo šibki, oziroma ko je oktobrska revolucija šele začela dobo socializma. Povsem razumljivo je, da je v takšnih pogojih teoretična razprava o poteh v socializem ne le postala osrednje vprašanje mednarodnega socializma, marveč se je tudi izključno omejila na vprašanja o dveh možnih poteh do oblasti.

Socializem in demokracija

Zdaj je položaj povsem drugačen. Predvsem je treba poudariti, da ima mednarodni socializem že bogate izkušnje, in sicer ne le iz socialistične politične akcije, marveč tudi iz svojega materialnega razvoja. Zdaj je več dežel, ki so šele skozi revolucijo, pa se ne razvijajo niti enakomerno niti v istih oblikah. Je tudi več dežel, v katerih so si delavska gibanja prek mehanizma klasične buržoazne demokracije priborila močne politične pozicije in tudi dosegla boljši ali manj pomembne socialistične uspehe. Razen tega — to pa je pri vsej stvari najvažnejše — so se ekonomski činitelji socializma v svetovnih merilih razvili tako zelo, da postajajo politične pozicije zagovornikov kapitalizma čedalje nevzdržnejše. To velja zlasti za mnoge zaostale dežele, ki so se šele osvobodile ali podrejenosti, ker postaja jasno, da je razvoj proizvajalnih sil v teh deželah po starih poteh kapitalizma nemogoč. V nekapitalistične oblike, ki tu neogibno nastajajo, potencialno socialistične.

Socializem je potemtakem že dosegel svetovno zgodovinsko zmago, to se pravi, da že stopa iz faze idejne in politične priprave in da postaja čedalje bolj stvar vsakdanje ekonomske prakse ljudi, ki jih sam ekonomski razvoj sili, da iščejo izhoda iz ekonomskih zagat in zastoja, bodi zavestno v socialističnih rešitvah, bodisi stihijsko v državno kapitalističnih oblikah, kar je konec koncev spet samo prehodna etapa na poti v socializem. Ta proces bo še zlasti prišel do izraza s splošno uvedbo atomske energije v industrijski proizvodnji, ki bo sprožila takšen razvoj proizvajalnih sil, v katerih bodo ponostali kapitalistični odnosi, ekonomski in politični, nemogoči.

Očitno je torej, da je treba na vse te različne oblike socialističnega gibanja gledati kot na enoten svetovni proces socialističnega razvoja, ki prihaja različno do izraza, kar je odvisno od konkretnih pogojev, v katerih se razvija in katerega konkretni politični nosilci so tudi različni. V tem smislu vplivajo tudi dosežene socialistične izkušnje internacionalno. Socializem zdaj ni več zgolj politično gibanje, ni samo del sveta, marveč je raznolika praksa, ki se prebija na razne načine in v različnih oblikah v mnogih deželah prek osvoboditve in čedalje sibkejše obrambe starega sistema.

Sodobna socialistična misel, z njo pa tudi sodobna socialistična politična akcija mora torej predvsem dopolniti svoje klasične marksistične teoretične teze z zaključki iz ogromnega bogastva socialističnih izkušenj, ki si jih je pridobilo človestvo v zadnjih nekaj desetletjih v tem in takšnem razvoju. Ob teh izkušnjah je treba ponovno preveriti tudi raznolike sheme in dogme, ki se po inerciji še zmeraj vlečejo skozi delavsko gibanje in ovirajo postavljanje smelejših socialističnih perspektiv. To se nanaša predvsem na cel kompleks vprašanj o medsebojnih povezanostih in odvisnostih demokratične oblike in socialističnih oblik ter socialistične vsebine v družbenem napredku.

K takšnemu razvoju mednarodne socialistične misli in prakse delavskih gibanj sodobna socialistična Jugoslavija vsekakor pomembno prispeva. Z graditvijo specifičnih demokratičnih oblik, ki ustrezajo novi socialistični ekonomski bazi — družbeni lastnini nad proizvajalnimi sredstvi — Jugoslavija vsekakor v določeni meri vpliva tudi na nadaljnji razvoj prve in druge težnje, o katerih govorite. Jugoslavija «posreduje» že s samim svojim obstojem in značajem svojega notranjega razvoja, v katerem prihaja do izraza globoko napreden družbeni napor, da se premagajo očitni pojavi zastoja v sodobnem socialističnem gibanju, nastali prav zato, ker to gibanje zavirajo nekatere zastarele politične oblike ali dogme, ki nastajajo iz etatistično birokratskih in tehnokratskih teženj ali iz internega fetišiziranja klasičnih buržoaznih demokratičnih oblik.

Neposredna demokracija

Vprašanje: Ali mislite, da je najvažnejša vloga Jugoslavije v tem, da pokaže v sami Jugoslaviji, da je moč vzpostaviti organsko zvezo med socializmom, pojmovano v ožjem ekonomskem smislu, in demokracijo?

Odgovor: Da, mislim, da je prav v tem najvaznejša vloga Jugoslavije. Rad bi pa pripomnil, da tu ne gre za preprosto povezovanje klasičnih buržoazno demokratičnih oblik s socialistično ekonomsko bazo, ker je takšno mehanično povezovanje nemogoče, marveč gre za organski razvoj nekj ali manj **novega demokratičnega mehanizma na podlagi podružbljenja proizvajalnih sredstev.**

Klasična evropska demokracija je organski politični izraz kapitalistične privatne lastnine in kapitalističnih družbenih odnosov, to se pravi konec koncev oblik države, ki naj uredi funkcioniranje družbe na podlagi privatne lastnine nad proizvajalnimi sredstvi. Politična krepitev delavskega razreda lahko v taksnem sistemu sicer v določenih pogojih privede do pojemanja vpliva kapitalističnih činiteljev v tem mehanizmu, pa tudi omogoči delavskemu gibanju, da v teh oblikah prehodi velik del svoje poti v socializem, vendar pa tudi na tej poti nastajajo določeni momenti ali določene faze, v katerih se morajo izpremeniti stare demokratične oblike, da bi bil možen nadaljnji razvoj socialističnih odnosov.

Zdi se mi, da je postal ta problem v več deželah že zelo pereč. Naj vas opozorim samo na vprasanje nacionalizacije posameznih proizvodnih panog, o čemer v delavskih gibanjih vseh dežel zelo mnogo govore. Da je v delavskih gibanjih to vprašanje predmet tolikšnih trenj, to je med drugim v veliki meri tudi posledica dejstva, da se nacionalizacija zmeraj uveljavlja v etatistični, državnokapitalistični obliki, to se pravi, da dajejo proizvodnjo v roke državnemu aparatu oziroma izključno strokovnjakom z njihovimi tehnokratskimi težnjami, ki zakonito izvirajo iz takšnega sistema. To pa pomeni prvič, da se zanimanje delavcev za proizvodne probleme bistveno ne more povečati iz preprostega razloga, ker človek-delavec s svojim individualnim delom v tem sistemu ne postane svobodni ustvarjalec družbenih proizvajalnih sredstev, marveč se se nadalje čuti v specifičnih mezdnih odnosih nasproti državi kot monopolist. Drugič, proizvodnja se tu obremenjuje z birokratizmom, kar mora privesti tudi do negativnih ekonomskih rezultatov, to se pravi, često celo do položaja, da nacionalizirana proizvodnja ne more vzdržati ekonomske tekme s privatno proizvodnjo. Izhod je tu samo — resnična osvoboditev dela z družbenimi proizvajalnimi sredstvi prek ustrezne demokratične oblike samoupravljanja proizvajalcev. Zato je zdaj v čedalje bolj pereči obliki slišati zahteve po sodelovanju delavcev v upravljanju proizvodnje, kar je po mojem mnenju samo prvi korak k bistveni in kvalitativni spremembi vsega sistema klasične evropske demokracije. njena transformacija v smislu prilagojevanja socialistični ekonomski bazi se torej očitno začenja od spodaj.

Vsi ti činitelji pridejo zlasti še do izraza v deželi, katere izhodišče sta revolucija in revolucionarna nacionalizacija proizvajalnih sredstev. Tu se oblike klasične demokracije — kolikor se nanašajo na organizacijo državnega mehanizma — že od začetka kažejo kot politično neuporabne in neuresnicljive ter celo nedemokratične. Kolikor pa jih prevzamejo, se nanaša to običajno samo na organizacijski mehanizem centraliziranega državnega stroja, kar se mora konec koncev pokazati kot reakcionarni činitelj, ki vodi k demokratskemu despotizmu. To je povsem razumljivo, kajti dosledni klasični strankarsko-parlamentarni sistem je možen samo na tleh privatne kapitalistične lastnine. Monopol v proizvodnji pa zahteva in predpostavlja tudi politični monopol. Sinteza klasičnega državnega stroja z državnim monopolom v proizvodnji mora roditi birokratični despotizem. Demokracije torej ne zagotovimo s slepim vztrajanjem in zastarelih demokratičnih oblikah, marveč z razbijanjem monopola v proizvodnji — kartelno trustnega in birokratsko etatističnega.

Zato je nastalo kot osrednje vprašanje sodobnega socializma in demokracije: kako upravljati nacionalizirano proizvodnjo, to se pravi, kako biti kos državnemu monopolu in skupaj z njim birokratizmu, ki vodi v politični monopol. Tu se po mojem mnenju odloča usoda demokracije ne pa v besednih bitkah o prednosti «večstrankarskega» ali «enostrankarskega» sistema.

Ob upoštevanju vseh teh činiteljev, na drugi strani pa tudi nujnosti praktičnih ureditev v naši konkretni stvarnosti smo prišli v Jugoslaviji do tistih oblik neposredne demokracije, **slonečih na samoupravljanju delovnih ljudi nad družbenimi proizvajalnimi sredstvi,** ki so danes izhodišče v izgraditvi našega demokratičnega političnega sistema. Bistvena značilnost tega sistema je, da začenjamo s samoupravljanjem proizvajalcev ukinjati **državni monopol** in spreminjati včerajšnjega mezdnega delavca v zavestnega ustvarjalca, in sicer tako, da ga spreminjamo v enakopravnega udeleženca v neposrednem izkoriščanju in upravljanju družbenih proizvajalnih sredstev. Konec koncev to pomeni, da upravljanje proizvodnje preneha biti tudi upravljanje ljudi. To upravljanje čedalje bolj postaja kolektivno in individualno upravljanje stvari v rokah ljudi. Če je bila podlaga politične stabilnosti kapitalizma določeni in stabilni status privatnega lastnika, ki je vplival na osrednje državne odločitve prek svoje stranke, tedaj postaja podlaga politične stabilnosti socializma določeni stabilni status posameznega delovnega človeka-proizvajalca, ki prek svojega samoupravnega organa — delavskega sveta in komune — deloma neposredno odloča o stvareh, deloma pa vpliva na sklepe centralnih družbenih organov, ki organsko rasto iz teh njegovih samoupravnih organov. Seveda to ni cilj, ki bi ga lahko dosegli kar čez noč. To je dolgotrajni proces premagovanja starega, v katerem delamo šele prve korake. Bistvena pa je tu smer gibanja. Dosedanje izkušnje so nam potrdile, da smo na pravi poti.

Vprašanje: Kako si je Jugoslavija skušala zagotoviti tako socialistične odnose v ekonomiki kakor tudi politično demokracijo?

Odgovor: Mi smatramo, da načelom in nalogam, o katerih sem govoril, ustreza mehanizem neposredne demokracije. Prvi korak k njegovi izgraditvi smo storili, ko smo vzpostavili delavske svete v podjetjih, zdaj pa to načelo polagoma prodira v vse instance državnega in družbenega upravljanja. Temeljni činitelji tega sistema so:

1. Delavski svet v podjetju je demokratičen organ samoupravljanja vseh delavcev in uslužbencev v podjetju. Delavski svet v okviru plana in predpisov samostojno upravlja podjetje kot družbeno lastnino. Delavski svet torej ni lastnik, marveč upravljavec v imenu družbe, čeprav je v tej svoji funkciji zelo avtonomen. Delavski svet samostojno razpolaga s skladi, ki po predpisih pripadajo podjetjem.

2. Komuna je najnižji teritorialni samoupravni organ komuna združuje skupne koristi krajevne skupnosti s koristmi posameznih delovnih kolektivov v podjetjih, kakor tudi individualne koristi delovnega človeka na splošno in kolektivne koristi skupnosti. Komuna postaja — skupaj s podjetjem — čedalje bolj nosilec vseh dohodkov iz družbene proizvodnje, razen tistih, ki gredo v skupne centralne družbene sklade. Komuna vpliva tudi na velikost skladov, ki ostanejo za samostojno razpolaganje podjetij. Njena glavna skrb so potrebe prosvete zdravstva, socialne zaščite, komunalne graditve, dalje razvijanje proizvajalnih sil itd

Prav velike kompetence komune na teh področjih družbenega življenja postajajo — razen skupnega zveznega gospodarskega plana — najvažnejši regulator individualne potrošnje oz. individualne zahteve. O vseh teh vprašanjih namreč odločajo v komuni predstavniki tistih delovnih ljudi, ki sprejemajo sklepe tudi v delavskih svetih, zadrugah itd. Tako dobi delovni človek globlji vpogled v stvari in lahko sprejema boljše sklepe, ki niso pod izključnim vplivom individualnih koristi.

Prvi in najvažnejši koordinator v delu komun je okraj kot skupnost komun; okrajni svet, v katerem prevladuje vpliv komun kot celota, in zbor proizvajalcev, v katerem prevladuje vpliv delavskih svetov iz podjetij, individual-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Včeraj je poteklo drugo leto odkar je umrl eden glavnih organizatorjev narodnoosvobodilne borbe jugoslovanskih narodov, socialistične revolucije in graditelj socializma — tov. BORIS KIDRIC

Srečko Kosovel in socializem

Piše dr. Bratko Krefl

1.

Nekje v prvi polovici leta 1925 je moral nastati v Srečku Kosovelu tisti veliki preokret, ki ga je vodil iz mladostne romantike njegove pesniške zbirke »Zlati čoln« v socializem, kar je javno in za tiste čase nenavadno ostro izpovedal nekaj mesecev pred svojo smrtjo v eseju »Umetnost in proletarec«, ki ga je prvič bral na literarnem večeru v Zagorju 23. februarja 1926. leta. Naš nastop v proletarskem revirju je bila jasna kulturno-politična manifestacija za povezanost mlade, revolucionarne literature in delovnega ljudstva.

Nihče, morda niti njegov najboljši prijatelj in rojak Janez Grahor, ni vedel takrat, koliko je Kosovel posvetil tej preusmeritvi tudi svojega študija, razmišljanj in pesniškega dela. Zadnje nam je v polni meri ostalo očitno šele z izdajo prvega dela Zbranega dela, ki ga je uredil

leta 1946 prof. dr. Anton Ocvirk. To podobo pa bo vsekakor zanimivo spopolnil žal še vedno neizdani zvezek Kosovelovih esejev, člankov, zapiskov in pisem. Podoben preobrat je v tistih letih doživljal marsikdo iz naše generacije, ki je na samem sebi in po bridkih izkušnjah doživela razočaranja nad ljudmi in razmerami, ki so vladali. Samo po sebi se razume, da so takšen razvoj poleg del iz moderne svetovne literature pospeševala tudi nekatera Cankarjeva dela (zlasti »Hlapec Jernej«, komedija »Za narodov blagor« in »Hlapci«), ki smo jih že vsi v srednji šoli vneto brali in z njim skupaj strastno sovražili novo rodoljubarstvo liberalizma in klerikalizma. V marsičem so k temu pripomogla tudi svobodoljubna predavanja našega prof. dr. Ivana Prijatelja, ki je pogumno imenoval ex cathedra in v svojem eseju »Domovina, glej, umetnik!« Cankarjevega »Hlapca Jernejа« za umetniško prepesnitev »Komunističnega manifesta«. To je bilo vsekakor pogumno, nedvoumno in napredno dejanje razgledanega znanstvenika, kulturnega pedagoga in esteta.

Čeprav smo se takrat že vsi poslavljali od mladostne romantike in iskali novih umetniških smeri, je bilo tudi v naši preorientaciji v socializem še zmeraj veliko romantike. V tem tudi ni bilo nič slabega, kvečjemu je bilo lepo. Drugače tudi med nadobudnimi pesniki in pisatelji niti ni moglo biti. Kipeli smo od uporništva, ki ga politično zaradi Obznane nismo mogli javno z vso dušo izpovedati, čeprav bi to strašno radi — vsaj nekateri. Zato pa smo nove ideje skušali čim bolj uveljaviti v svojem viharniškem literarnem delu. Globoko smo bili prepričani, da umetnost v gigantskem boju mednarodnega revolucionarnega proletariata za svobodo, za človeštvo, za socializem, ne more stati ob strani. Oktobrska revolucija in ZSSR sta nam bili nedotakljivi svetinji.

Srečka Kosovela niso v socializem napotile le knjige, predvsem ga je napotilo bridko, ponižanj in pomanjkanj polno življenje mladega študenta-emigranta, ki je na samem sebi izkusil in spoznaval družbene in politične razmere, kakršne so bile takrat v Jugoslaviji. Mlad nacionalist intelektualec, poln navdušenja in domorodne ljubezni, ki je trpel, ker je njegova ožja domovina ostala pod Italijo, je moral dvakrat trpeti zaradi razočaranj, ki jih je doživljal v Ljubljani. Mladega človeka so takrat utesnjevali gmotno in duhovno z obeh strani najmočnejših vladajočih političnih strank: z liberalno-nacionalistične kakor tudi s klerikalne. Konservativni in reakcionarni prav tako pa skorumpirani sta bili že one. Politika je bila med nami že v višjih srednješolskih razredih tako osovražena, da smo sprva vsako politično delo kot disidenti odklanjali in se zatekali ali v »političnost« ali v popolno politično neodvisnost, ki je tudi našim literarnim prizadevanjem najbolj ustrezala.

Hoteli smo biti v svojem mišljenju, čustvovanju in ustvarjanju popolnoma svobodni. Siti smo bili jerobstva in pritiska. Skušali smo se sprva postaviti nad vsakdanjo politiko in življenje, pri tem pa se sporazumevali med seboj v odporu zoper razmere, spoštujoč medsebojno različnost nazorov. Bili smo odpadniki iz liberalnih in klerikalnih vrst, čeprav je bilo teh manj, ker je bil klerikalizem bolje organiziran in je znal tudi spretneje zatirati vsak poskus odpora. Tako je bilo v Ljubljani, tako v Mariboru, tako povsod, kjer je vrelo med mladino. Čutili smo se zapostavljene in zatirane, brali smo Tolstoja, Gorkega, Dostojevskega, Rollanda, Barbussea, Tollerja in še mnoge druge in kdo bi se čudil, da smo se postavljali za »ponižane in razžaljene«, da smo gledali na proletariat z gorečo ljubeznijo in pričakovali od njega rešitve doma in po vsem svetu. Bolelo nas je, ker se je delavsko politično gibanje po Obznani precej razbilo. Revolucionarni del se je moral umakniti deloma v ilegalo deloma pa v pollegalnost. V socialdemokratskem gibanju je prevladovalo kompromisarsko desno krilo, levico pa so poleg policije razkrajali še razni osebni in frakcijski boji. Zato so se razni mladi disidenti skušali najprej organizirati v nepolitična društva ali krožke, ki bi nudili vsakemu posamezniku čim več osebne svobode v mišljenju in dejanju.

Toda v praksi to ni uspevalo. Zato tudi ni mogla uspeti organizacija mladih kulturnih delavcev, ki so jo hoteli takrat ustanoviti v Ljubljani. Posredno pobudo zanjo je dal Kosovel, ki je snoval almanah »vse mlade generacije, brez ozira na struje in prepričanja«. Od vsega prvotnega, širokopoteznega je ostala le majhna skupina, ki je bila nazorsko (kljub različnostim) še najbolj enotna. Organizirala se je najprej v dramatski odsek, ki se je osamosvojil in spremenil v literarno dramatski klub »Teater«, nato pa se preimenoval v krožek »Ivan Cankar.« Krožkov kronist in ideolog je bil Srečko Kosovel. Toda tudi v tem krožku ni bilo mogoče najti dve skupini, srednjo, lahko bi rekel centrumaško, v nekem smislu predvsem samosloveńsko in pa levo, kozmopolitsko, internacionalistično, ki se je že odločila za socializem in ga sprejemala kot edino odrešilno idejo in gibanje v kaosu razmer.

(Nadaljevanje jutri)

Danes bomo zvedeli, ali je otroška paraliza premagana, t.j. ali je poizkusno cepljenje uspelo

V ZDA so poskusno cepili skoro dva milijona otrok s Salkovim cepivom

Proučevanje rezultatov je bilo tajno, a sodelovalo je več sto znanstvenikov

Današnji dan bo morda ostal v zgodovini kot zelo važen datum v borbi človeka proti bolezni. Danes namreč bo predsednik mikiganskega vseučilišča verjetno izjavil, da so nalezljivi bolezni otroški paralizi dnevi šteti. V znanstvenih laboratorijih v Ameriki je uspelo izdelati cepivo, ki napravi človeka imunega proti tej strahotni bolezni. Danes bo predsednik mikiganskega vseučilišča objavil, kakšen rezultat je dala poizkusna cepitev 1,833.000 otrok vseh predelov velike države, vseh vrst plemen in krvnih skupin. Vse to veliko število otrok so namreč cepili s cepivom, ki ga je sestavil dr. Jonas Salk, strokovnjak za te bolezni na pitsburškem vseučilišču.

Povsem razumljivo je, da vlada v svetu velika nestrpnost glede učinka tega zdravila in zato ni nič čudnega, da milijoni ljudi v svetu z napetostjo pričakujejo uradno izjavo in uradne podatke o tem. Ta nestrpnost pa je tembolj velika zato, ker so se kljub najstrožji tajnosti, v kateri znanstveniki delajo, razširile vesti, da je lanskoletna cepitev otrok imela stoodstotni blagodejni učinek. Znanstveniki so sicer obžalovali dejstvo, da so se podobne vesti razširile, češ da še niso potrjene in gotove, hkrati pa jih isti ljudje niso niti zanikali, saj so celo potrdili, da so pri neki poizkušnji, ki jo je napravil lani dr. Salk med 5.000 šolskimi otroki v Pitsburgu, ugotovili, da je v krvi cepljenih otrok število zaščitnih teles mnogo večje, kot pri necepljenih otrocih.

V laboratorijskih poizkusih, ki so jih delali, ko so pripravljali cepivo, je dr. Salk ugotovil, da so razne vrste opic, ki so bile cepljene z večjimi količinami virusa, ki povzroča otroško paralizo, bile učinkovito zaščitene proti tej bolezni, ko so jim vcepili tudi novo Salkovo cepivo.

Znanstveniki, ki se ukvarjajo s tem, niso hoteli dati podrobnejših podatkov vse dotlej, dokler ne bodo objavljeni točni podatki o učinku novega cepiva pri velikem lanskoletnem poizkusu. Ker so se zavedali, kakšen porazen učinek bi imela objava nepopolnih podatkov oziroma s prenagljenimi podatki, so vršili vso statistično proučevanje v taki tajnosti, kot je v navadi pri komisiji za atomsko energijo. Sto statističnih strokovnjakov mikiganske univerze se je pri svojem delu strogo držalo obveze o največji tajnosti. O vsem tem delu se ve le, da je bilo zares velikansko.

Pri 1,833.000 kartotečnih listkih, ki so bili predmet tega proučevanja, so zbrali 144 milijonov podatkov. Te podatke so proučili in jih porazdelili ne le glede na popolni oziroma relativni učinek novega cepiva, ampak tudi glede vloge, ki jo ima način, postopnost in količina cepiva, ki se uporablja pri tej preventivni cepitvi. Poleg tega so statistični strokovnjaki računali tudi z raznimi stranskimi in vzporednimi učinki novega cepiva na organizem. In na vseh teh neštetih podatkih bo temeljilo današnje zaključno poročilo, ki bo ugotovilo, če in v koliki meri Salkovo cepivo učinkuje proti tej hudi bolezni.

Od tega zaključnega poročila je odvisno, ali bo državni zavod za zdravstvo dal svoj pristanek za svobodno razpečevanje novega cepiva. Zato poleg nestrpnosti, ki vlada med zdravniškimi krogi ter med milijoni prizadetih oseb, vlada enako razpoloženje tudi pri raznih ameriških farmacevtskih zavodih, ki so po njihovih lastnih izjavah vložili že več desetin milijonov dolarjev v izdelovanje in razpečavanje novega zdravila. Če bi zavod novega zdravila ne odobril, bi ti zavodi imeli veliko izgubo. Vendar se računa, da je ta možnost brez vsakega temelja, to pa iz dveh razlogov: prvič, posredni podatki o učinkovitosti zdravila so, kot smo že rekli, precej ohrabrujoči, poleg tega pa bi tudi v primeru, če bi bilo zaključno poročilo nekoliko bolj previdno, če bi namreč ugotovilo, da cepivo ni prav »idealno« sredstvo, bi mnoge občinske uprave kakor tudi mnoge družine vendarle cepile svoje otroke z novim čeprav ne idealnim zdravilom, kar bi pomenilo, da bi farmacevtski zavodi z lahkoto razpečevali novo zdravilo. Zdravstveni nadzornik New Yorka Lovrenc Gerosa je baje že določil cepitev 280.000 otrok New Yorka in to tudi v primeru, če bi državni zavod za zdravstvo izjavil, da novo cepivo nima nikakega škodljivega učinka.

Farmacevtski zavodi so že pripravljeni vreči na trg 27 milijonov doz novega cepiva. Desettisoči zavojev novega zdravila so že pripravljeni za odpremo v vse predele Združenih držav. S to količino zdravil bi lahko cepili vse otroke v ZDA, ki obiskujejo prvi in drugi razred osnovne šole, med katere bi lahko všteli tudi onih 1.833.000 otrok, ki so bili cepljeni lansko leto.

Znanstveniki računajo, da bo to drugo množično cepljenje dalo dokončen odgovor glede popolnega učinka novega zdravila. Pozneje bi bili dani vsi pogoji za množično izdelovanje cepiva tudi za ostale predele sveta.

Izdelovanje cepiva proti otroški paralizi zahteva daljše obdobje, ki traja najmanj tri mesece. Cepivo se izdeluje iz kultur ledvičnega tkiva opic. Te kulture se razvijejo v vrtečih se steklenicah, zato da bi se hitreje razvile. Kulturam nato dodajo virus, ki povzroča otroško paralizo in ki se v teh steklenicah zelo naglo razvija. Vso kulturo nato filtrirajo ter ji dodajo formaldehid, ki virus pomori, in to mešanico spremeni v cepivo, pomaga otroškemu organizmu, da izloča večje število zaščitnih telesc. Temu osnovnemu procesu sledi daljši proces kontrole in spravljanja cepiva.

Do sedaj cena Salkovemu cepivu še ni bila določena. Za sedaj se sicer ve, da zdravilo ni ceneno, vendar se računa, da bo do sredine prihodnjega leta vendarle cena toliko padla, da bo dostopna tudi povprečnemu potrošniku ali vsaj tistim ustanovam, ki se ukvarjajo z borbo proti tej bolezni.

PRVA UGIBANJA O BODOČEM PREDSEDNIKU REPUBLIKE

Einaudi ima še vedno največ možnosti izvolitve

Kljub temu, da je sedanji predsednik že precej v letih, se še vedno omenja kot najresnejši kandidat - Sam pa hoče ostati ob strani do zadnjega trenutka, da ne bi tako vplival na volitve

11. maja t. j. čez mesec dni poteče mandat sedanjemu predsedniku italijanske republike Luigiju Einaudiju, ki je bil izvoljen za predsednika republike 11. maja 1948. Zaradi tega je predsednik parlamenta Gronchi sklical parlament in senat za 28. april z edino točko dnevnega reda: izvolitev predsednika republike. Poleg vseh članov parlamenta in senata bodo pri volitvah sodelovali tudi zastopniki sicilske pokrajine, sardinske pokrajine, avtonomne valdostanske pokrajine in južnotirolske pokrajine. Pri teh volitvah bo sodelovalo skupno 843 volilnih upravičencev. Pri prvih treh glasovanjih bo izvoljen za predsednika tisti kandidat, ki bo dobil dvotretjinsko večino in če bi tako ne bil izvoljen noben kandidat, bo zadostovala navadna večina. Za dvotretjinsko večino je potrebnih 562 glasov, za navadno večino pa 422 glasov.

Kateri kandidati pa bi prišli v poštev za novega predsednika republike? Ustavimo se najprej pri sedanjem predsedniku Einaudiju. Njegova kandidatura 1948. leta je izšla iz vrst krščanske demokracije pa čeprav je Einaudi liberalec. Toda Einaudi je tedaj združeval liberalce in saragatovce hkrati pa niso bili proti njemu niti Nennijevi socialisti niti komunisti. Danes je večina krščanskih demokratov še vedno naklonjena Einaudiju, vendar pa se v samih njihovih vrstah širijo glasovi, da bi ponovna izvolitev Einaudija za predsednika ne bila primerna, saj je Einaudi prestar hkrati pa da je krščanska demokracija že prebolela udarec od 7. junija, za katerega naj bi bil, po njihovem, vezan tudi Einaudi.

Einaudi sam se ne mara vmešavati v te volilne zadeve in hoče ostati popolnoma nevtralen. Po istih vesteh pa naj bi bil pripravljen sprejeti ponovno izvolitev in to kljub govoricam iz lanskega leta, da ne mara več kandidirati.

V kolikor bi ne prišel v poštev Einaudi, imajo demokristjani tudi druge kandidate in to liberalca Martina in celo predstavnika demokrščanske desnice Pello, ki pa je kandidaturo že odklonil, češ da je premlad. To odklanjanje kandidature pa desničarskim krogom krščanske demokracije prav gotovo ni po godu, saj je Pella najprimernejši most za zbližanje z monarhisti in ostalo desnico. Tajnik krščanske demokracije Fanfani ima tudi svojega kandidata: Zolija, ki naj bi predstavljal človeka »italijanskega odpora«, ki naj bi služil kot most za morebitno zbližanje z Nennijevo socialistično stranko. Zoli je kot predsednik senata baje vedno skušal ublažiti trenja med sredino in levico.

Nennijeva socialistična stranka je na kongresu socialistične stranke v Turinu predstavila kot svojega kandidata vrhovnega poveljnika italijanskega odporniškega gibanja v Severni Italiji Ferruccia Parrija. Ta kandidat je prav gotovo eden najprimernejših kandidatov za predsednika republike, vendar ima njegova kandidatura žal malo nade na uspeh zaradi odpora, ki ga bo proti temu nudila vsa italijanska desnica s krščansko demokracijo vred. K temu moramo dodati še dejstvo, da bi bil proti tej kandidaturi verjetno celo Togliatti, ki naj bi, zaradi negotovosti Parrijevega uspeha pri volitvah, bil bolj naklonjen ponovni kandidaturi sedanjega predsednika Einaudija kot pa morebitni kandidaturi in celo izvolitvi katerega koli demokristjana, med katerimi bi v skrajnem primeru, kot se zatrjuje v nekaterih krogih, bil edini še kolikor toliko sprejemljiv kandidat sedanji predsednik parlamenta Gronchi.

F. Bevk: *Spominjam se B. Kidriča*

Moji spomini na Borisa Kidriča niso niti bogati niti pisani, ker sem živel večidel v Slovenskem Primorju. Spoznal sem ga pozimi leta 1944. ko sem z Alešem Beblerjem in Srebrničem prišel na zasedanje SNOS v Crnomelj. Mojo pozornost so priklenili mnogi tovariši iz vodstva, med njimi tudi Peter, o katerem sem slišal dotlej le pripovedovati. Naredil mi je vtis človeka jeklene volje, ki ve, kaj hoče, in je odločen, da svojo zamisel za vsako ceno tudi uresniči. Krepko, a toplo mi je stisnil roko, s prikupnim nasmehom preko vsega obraza, sijoče oči so me prodirale, hkrati vpraševal in brale odgovore. To mi ga je v trenutku približalo. Redkokomu sem že v prvem hipu tako zlahka rekel «ti» in «tovariš». A kljub temu se večkrat pred njim nisem mogel otresti neke zadrege, kakor jo čuti dijak pred učiteljem.

Ko sem po dneh zborovanja s tovariši odšel na Kočevski Rog, mi je Boris Kidrič izrazil željo da naj bi o zasedanju SNOS napisal članek za «Slovenskega poročevalca». To zaupanje mi je laskalo, a me je tudi spravljalo v zagato. Doslej sem napisal že nekateri članek za primorske lokalne liste, a se nisem imel za sposobnega, da bi pisal v osrednje glasilo o tako važnem političnem dogodku. Branil sem se in se izgovarjal na svojo nezmožnost, a Peter mi je še z večjo vztrajnostjo prigovarjal in me prepričeval, da sem se slednjič moral vdati. Če je imel kako misel za edino pravo, ni bilo sile, ki bi ga mogla odvrniti od nje.

Ko sem drugo jutro prinesel članek v njegov leseni domek na skalah, sem bil prepričan, da sem se pozno v noč zaman potil ob petrolejki. Popravil je samo dva ali tri izraze in stavke, a ne prej, da je s prepričevanjem dobil moj pristanek, dasi mu nisem ugovarjal. Zrasla mi je samozavest.

Poslej nisem bil več v taki zadregi pred njim, nisem se otepal, kadar je šlo na njegovo pobudo za kako novo pisanje ali pripravo za politično zborovanje. Če mu stvar ni preveč ugajala, je molčal, če pa mu je bila po srcu, tudi ni varčeval s priznanjem. Če je kdo brez zlega namena streljal preko cilja, ga je poučil. Znal je pridobivati ljudi. Zviharil se je le proti odkritim in prikritim nasprotnikom naših narodnih stremljenj.

*Tiste dni, ki sem jih preživel v njegovi bližini, sem tiho občudoval njegove velike sposobnosti in neizčrpne sile. Na zborovanjih je po navadi govoril brez kakih zapiskov, a tako gladko in tudi jezikovno dovršeno, kakor da bere iz knjige. K temu mu ni pripomogel le izreden govorniški dar, temveč prevsem široko znanje in globoko poznavanje vseh problemov. Le tako je bilo mogoče, da je cele brošure narekoval naravnost v pisalni stroj. Zanimala so ga prav vsa področja, na katerih sloni narodovo življenje, posebno kulturna vprašanja, o katerih je govoril in razpravljal z isto široko razgledanostjo kot o politiki in gospodarstvu. Stremel je za tem, da bi se naša kulturna dejavnost čim bolj vskladila z novo socialistično stvarnostjo. Nekatera publikacija ali kulturna ustanova je nastala na njegovo pobudo. Spominjam se njegove zamisli pomladi leta 1944, da bi izdali literarni zbornik, ki pa žal ni izšel zaradi pomanjkanja prispevkov. Vse to kljub

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

OBVESTILO NOTRANJIH KOMISIJ CRDA O RAZGOVORU Z MORETTIJEM V TRSTU

Zahtevajo večje sindikalne svoboščine in namestitev vajencev ter mladih delavcev

Iz lakoničnih Morettijevih izjav delavci sklepajo, da si bodo morali sami pomagati

Pred dnevi je šla v Trst delegacija notranjih komisij tržiške ladjedelnice CRDA z namenom, da z osrednjimi organi ponovno razpravlja o raznih perečih vprašanjih, ki tarejo ladjedelniške delavce.

Delegacija se je sestala z ravnateljem personalnega oddelka Morettijem. Predložila mu je nekatere zahteve, o katerih je bilo ravnateljstvo CRDA že pred časom obveščeno, pa ni storilo nobenega koraka, da bi vsaj nekatere izmed njih izpopolnilo. Predvsem so delegati notranjih komisij zahtevali večje sindikalne svoboščine, ki postajajo v tržiški ladjedelnici v zadnjem času vedno bolj ogrožene. Govorili so o potrebi najemanja vajencev, ker je to eden izmed najbolj perečih problemov za bodoče obratovanje ladjedelnice. Znano je namreč, da v Tržiču zadnja leta sprejemajo na delo le toliko vajencev, kolikor gre delavcev v pokoj, pa še to v zelo zmanjšanem obsegu. Brezposelni mladeniči zaman iščejo zaposlitev v CRDA, pogoj za zaposlitev je: biti «ezule» ali pa biti iz družine, katere poglavar je bil zaposlen v CRDA. Na tak način je razumljivo, da število brezposelnih v Tržiču in bližnjih občinah posebno pa na Krasu narašča.

Delegacija notranjih komisij je vnovič predložila zahteve po gradnji oblačilnic v ladjedelnici, postavitvi prh in drugih sanitetnih naprav. Ponovno so postavili na dnevni red vprašanje nagrajevanja delavcev, ki so delali več kot 30 let v CRDA.

Razgovor delegacije z ravnateljem pa po vseh izgledih ni imel nikakršnega uspeha. Delegacija je namreč po obisku izdala razglas, v katerem obvešča delavstvo ladjedelnice, da so bili odgovori Morettija dokaj lakonični in se bo treba zaradi tega še nadalje boriti za dosego pravic, ki delavstvu v CRDA pripadajo.

Huda nesreča v Drevoredu XX. septembra

S kolesom se je zaletel v avto in si zlomil nogo

V nedeljo zvečer so z resilnim avtom Zelenega križa odpeljali v bolnišnico Brigata Pavia 45-letnega Leopolda Jota iz Ul. Colombo, 3. Job se je okoli 22. ure peljal po Ul. Coronini proti Drevoredu XX. septembra. Pri tem se je zaletel v levi blatnik avtomobila «1100», ki ga je vozil učitelj Dalo Robino. Pri padcu je izgubil ravnotežje in je padel. Zlomil si je levo stegnenico, levo piščal, golenico, obenem pa se je poškodoval tudi po telesu. Zdravniki se glede zdravljenja niso izjavili.

400 MILIJONOV LIR ZA LJUDSKA STANOVANJA

Najprej upoštevati potrebe tukajšnjega prebivalstva

Uradni list od 6. aprila javlja, da je vlada v okviru pomoči Trstu in Gorici nakazala 400 milijonov lir za gradnjo ljudskih stanovanj v goriški pokrajini.

Stanovanjske zgradbe bo zgradila ustanova IACP, ki je za našo pokrajino že pripravila potrebne načrte, ki še niso bili odobreni; vendar predvidevajo, da bodo začeli nova stanovanja graditi že pred koncem letošnjega leta.

Vsekakor je gornja vest razveseljiva, vendar se prebivalci goriške pokrajine boje, da bodo nova stanovanja prišla zopet v poštev predvsem za tujce in ne za domačine. Ta strah izhaja iz dolgoletnih povojnih izkušenj, ko so bili vsepovsod v goriški pokrajini deležni novih stanovanj ezuli ali pa družine uradnikov, ki so prišle iz notranjosti države. Mnogo prošenj za stanovanja v ljudskih hišah zaradi tega leži še vedno v predalih posameznih občin. Upati je, da bodo tokrat te upoštevali in da bodo pri dodelitvi novih stanovanj poskrbeli predvsem za domačine.

Vino zakrivilo prometno nesrečo

Na Tržaški cesti je 20-letni Josip Kozina iz Boljunca z vespo TS 7614 podrl 65-letnega zidarja Giacoma Novacchija iz Ul. Virgiliana 6 v Tržiču. Z rešilnim avtom Zelenega križa so ponesrečenca odpeljali v bolnišnico Brigata Pavia. Do nesreče ne bi prišlo, če bi Novacchi nekoliko manj pil. Pri pregledu so mu ugotovili podplutbe in poškodbe na desni nogi. Leteča policija je ugotovila, da je bil tudi Kozina vinjen.

Pri pevmskem mostu je padel z motocikla

V nedeljo popoldne je na ovinku poleg pevmskega mosta prišlo do prometne nesreče, v kateri se je ponesrečil 24-letni Rihard Nanut iz Podgore, Ul. IV. novembra 44. Nanut se je na motoscooterju pripeljal iz Ul. Torriani, na ovinku pa mu je spodrsnilo. Z rešilnim avtom Zelenega križa so ga odpeljali v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so mu pri pregledu ugotovili poškodbe na levi strani čela, levi ličnici, poleg tega pa si je prebil tudi zgornjo ustnico.

Čez pet mesecev nova telovadnica

Že nekaj dni z velikim buldzerom pripravljajo teren za gradnjo nove telovadnice CONI na Majnici. Kakor kaže, bo gradbeno podjetje Bendi iz Forlì potrebovalo 5 mesecev, da bodo gradbena dela opravljena. Potemtakem bo dvorana na razpolago že v septembru ali najkasneje v začetku oktobra.

Zgradili bodo tudi telovadišče z betonskimi tribunami, slačilnicami in umivalnicami. Gradbeni stroški bodo znašali okoli 45 milijonov. Zemljišče je podarila goriška občina.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V goriški občini je bilo od 3. do 9. t. m. 17 rojstev, 8 primer smrti, 15 oklicev in 1 poroka.

Rojstva: Ugo Tuni, Michele Martini, Oliviero Rizzo, Marina Zotti, Giovanna Melinch, Antonio Costa, Roberto Peteani, Tullio Cianciolo, Chiara Borghese, Armando Grandi, Piera Marini, Alessandra Zanella, Alga Boschin, Chiara Maniacco, Giovanni Paulin, Tiziano Maurancig, Loredana Maccarone.

Smrti: 51-letni zdravnik dr. Giordano Gregorig, 55-letni težak Antonio Giobbe, 78-letni krojač Antonio Volčič, 25-letna gospodinja Norma Franco, 47-letna gospodinja Paola Urso, por. Sciortino, 75-letna gospodinja Gisella Braida, vd. Gorian, 76-letna gospodinja Francesca Drekonja, vd. Mahorič, 61-letna gospodinja Rosa Adami.

Oklici: tiskar Ezio Campestrini in delavka Ada Vidoz, delavec Roppa in delavka Emma Ciubei, delavec Giovanni Zucco in gospodinja Maria Brandolin, mehanik Pietro Maurig in tkalka Jožefa Cotič, podoficir aviacije Albano Baricchi in gospodinja Maria Ghini, agent javne varnosti Trzo Ceccato in gospodinja Maria Pittarel, policijski stražnik Domenico Cerrito in gospodinja Felicia Canzeri, uradnik Luigi Basso in delavka Amelia Donda, šofer Luigi Pregelj in gospodinja Nives Turolo, brigadir orožnikov Gaetano Rizzo in gospodinja Maria Mariuzzi, delavec Giovanni Fois in gospodinja Isabella Da Giacomo, mizar Giovanni Plesničar in delavka Lucia Kosič, policijski stražnik Giovanni Giustizieri in uradnica Ave Vuga, delavec Guglielmo Marassi in gospodinja Anna Neidhart.

Poroke: policijski stražnik Luigi Sindona in gospodinja Rosalia Nanut.

Različne oblike socialističnega gibanja so enoten proces socialističnega razvoja

(Nadaljevanje s 3. strani)

nih kmetov oziroma njihovih zadrug. V tem mehanizmu so vskladene v demokratičnem boju mnenj različne koristi, ki pridejo do izraza na področju takšne skupnosti.

Volitve v te organe se ne vrše po partijskih ključih. Kandidatov ne postavlja niti Zveza komunistov niti Socialistična zveza delovnega ljudstva, marveč jih postavljajo ali zbori volivcev ali določeno število državljanov. Seveda si na zborih volivcev in med množicami sploh komunisti in Socialistična zveza delovnega ljudstva prizadevajo, da bi s svojim vplivom zagotovili socialistične ureditve. Vendar leteh ne vsiljujejo. Večina in manjšina v taksnem sistemu nimata čvrste politične oblike. Oblikujeta se v vsakem vprašanju posebej. V takšnem sistemu tudi ni natanko določene vladajoče skupine ne določene opozicije, ker se bije boj mnenj o vsakem vprašanju ali o vsakem kompleksu vprašanj posebej, funkcionarji pa so pravzaprav uslužbenci in izvrševalci tega samoupravnega mehanizma.

Podjetja in ustanove oziroma njihovi samoupravni organi se združujejo tudi vertikalno v splošnem državnem merilu, pri tem pa ohranijo značaj samoupravnosti. To so predvsem gospodarske organizacije, ki v demokratični obliki spravljajo v sklad tudi medsebojne koristi podjetij, ustanov itd. Državni organi kontrolirajo te organizacije samo v določenih mejah, in sicer praviloma prek predpisov, ne pa z neposrednim administrativnim vmešavanjem. Ta samoupravna združenja postajajo čedalje važnejši činitelj v našem družbenem življenju. Očitna je težnja, da prehaja na takšna združenja čedalje več družbenih funkcij, ki jih je doslej opravljal državni aparat oziroma vlada. Podobne težnje se razvijajo tudi na področju socialne zaščite, prosvete in tako dalje. V takšnem razvoju pride najočitnejše do izraza težnja po decentralizaciji posameznih centralnih družbenih funkcij. Ljudje se čedalje manj izživljajo prek države, pač pa čedalje bolj prek svojih samoupravnih organov in združenj, država pa se čedalje bolj spreminja v preprosti aparat tega enotnega sistema družbenega samoupravljanja za določeno področje družbenega življenja ter za obrambo nacionalne neodvisnosti in miru.

To so prevladujoče težnje v razvoju našega demokratizma. Seveda se te težnje šele začenjajo uresničevati, praksa pa nas bo glede posameznih konkretnih oblik najbrž popravljala. Doseženi uspehi pa vendarle že zadostujejo za trditev, da tu ne gre več za nekakšen poskus, kakor često govore na Zahodu, marveč za zakoniti družbeni proces, ki odpira nove perspektive za razvoj socializma in socialističnega demokratizma.

O tretji sili

Vprašanje: Ali lahko Jugoslavija kako drugače kakor s svojim lastnim vzgledom nastopi kot posrednik med tema dvema smerema v delavskem gibanju?

Odgovor: Po mojem mnenju lahko Jugoslavija deluje predvsem s svojim lastnim vzgledom in svojo pripravljenostjo, da kritično izmenjava socialistične izkušnje z vsemi deželami, kjer imajo takšne izkušnje. Prepričan sem, da bodo nadaljnji uspehi na naši socialistični poti precej pomembni za mednarodno socialistično misel in akcijo. Seveda razen tega uveljavljamo tudi politiko aktivnega sodelovanja z vsemi socialističnimi gibanji v smeri razvijanja mednarodne socialistične kooperacije za krepitev socializma ter utrjevanje miru in mednarodnega sodelovanja na svetu.

Vprašanje: Ali se strinjate z mnenjem, da je mednarodni položaj v znamenju popuščanja napetosti in da to olajšuje prizadevanje, da bi vzpostavili tretjo silo?

Odgovor: Da, prepričan sem, da je mednarodni položaj v znamenju popuščanja napetosti. Še več, menim da je v sedanji fazi vrnitev k prejšnjim metodam hladne vojne nemogoča. To sicer ne pomeni, da lahko upamo, da bodo sporna mednarodna vprašanja kmalu urejena, nobenega dvoma pa ni, da se je razmerje med silami na svetu tako spremenilo, da kategorično zahteva prehod na politiko koeksistence. Nasprotna politika bi bila zdaj politika samouničevanja. Mi v Jugoslaviji pa nismo pristaši vzpostavitve tretje sile, ker prvič tega ne smatramo za realističen cilj, drugič pa, ker bi to, tudi če bi bilo možno — samo zaostrilo stike na svetu. Nasprotno, mi menimo, da je treba predvsem delati v smeri ublažitve blokovskih nasprotij, kakor tudi frontalne blokovske razdelitve sveta na splošno, kolikor bo bodoči razvoj mednarodnih stikov to dopuščal.

ŠPORTNI DNEVNIK

BREZ PRESENEČENJ V ITALIJANSKEM NOGOMETNEM PRVENSTVU

Triestina pustila obe točki na Siciliji

Velika zmaga Milana, neodločen rezultat v Vidmu

Bologna je po zmagi nad Inter zopet zavzela drugo mesto v lestvici

V nedeljskem 26. kolu italijanskega nogometnega prvenstva so bili za nekatere «veseli prazniki», za nekatere pa manj veseli, če že ne žalostni. Za Triestino to pot ni bilo pravega veselja, pa tudi tako bodo ni, da bi bilo povoda za mnogo žalosti. Gotovo so nekaj tudi okoliščine krive: ako po tekmi sredi tedna v Vidmu v nedeljo Udinese na lastnem igrišču ni mogel zmagati, tedaj tudi Triestini ni zameriti, če ni mogla zmagati na tujem igrišču. Po tekmi v sredo jo je namreč čakala še dolga pot v Catanio in po vsem tem je jasno, da Tržačani niso nastopili najbolj spočiti. To se je poznalo tudi v igri, ki se je končala s tesno zmago domačih. Catania je igrala bolj živahno, čeprav vse skupaj ni bilo tako, da bi občinstvo imelo mnogo užitka ob tej tekmi. Domači pa so se zavedali, da ne gre več izgubljati ugodnih priložnosti, ko igrajo v lastni hiši in potrebni dve točki sta bili osvojeni. Triestina se pa še ne bo vrnila z juga, temveč bo odigrala prihodnjo nedeljo še tekmo z Napolijem. Upati je, da bodo za to tekmo Tržačani vsaj bolj spočiti. Lahko pa seveda v Neaplju ne bo, kajti Napoli je željan popraviti kopico slabih vtisov, ki jih je v letošnjem prvenstvu napravil pred lastnim občinstvom. V nedeljo je imel v gosteh Spal. Zmagal je, toda ta zmaga gotovo ne sodi med take, da bi neapeljsko občinstvo bilo zopet veselo svojih nogometnih predstavnikov. Če v nedeljo ne bodo igrali bolje, tedaj bi Triestina mogoče le rešila neodločen rezultat.

V znamenju praznika je zaigral Milan. Svojemu nekdanjemu rivalu Fiorentini je nasul štiri gole, (ki kot tolikokrat tudi to pot nosijo značko «Made in...» — pač po Schiaffinu, Nordahlu, Soerensenu). Fiorentini kar ne gre. Se tisti igralci, ki se trudijo in bi jih lahko označil za dobre, v pravem trenutku ne najdejo pravih pomočnikov v drugih igralcih in tako ostane vse prizadevanje brez uspeha. Lahko se pa reče, da je Milan pokazal v primeri s prejšnjo nedeljo lepo razliko.

Čeprav se je Nordahl na lestvici strelcev spet pomaknil za malenkost naprej (za en gol), pa ni več sam v vodstvu. In to pot mu ne dela več družbe Urugvajec Schiaffino ali kak drug Sved, Holandec ali Madžar, temveč izjemoma enkrat — Italijan. To je Pivatelli, ki je v nedeljo proti Inter dosegel kar sam tri gole. S takim številom se pa na lestvici strelcev seveda daleč pride. Bologna je igrala dobro, pa tudi Inter ni imel podrejene vloge. Nasprotno se je morala Bologna proti koncu tekme zagrizeno braniti, da je ohranila doseženi rezultat. Pivatelli je že v 6. minuti dosegel vodstvo, toda čez pet minut je že sledilo izenačenje in sicer po zaslugi igralca Bologne Fallaccija. Po kornerju se je žoga odbijala sem in tja pred golom, dokler ni hotel Ballacci z obratom žogo odbiti. Toda preden je on utegnil to napraviti, se je žoga odbila od njegove noge v gol. Pivatelli pa je čez štiri minute z enajstmetrovko poskrbel, da se je rezultat spet spremenil v korist domačih. Ko je potem ze v prvi minuti drugega polčasa Pivatelli spravil rezultat na 3:1, je razumljivo, da so Bolonjčani stremeli predvsem za tem, da pridobljeno zmago ohranijo. Da jim je to uspelo, so se morali truditi zlasti potem, ko je Armano razliko zmanjšal. Bolonjčani pa so že v prvem delu prvega polčasa izgubili enega igralca, ki je v prvem polčasu le še statiral, v drugem je pa sploh zapustil igrišče. S to zmago si je Bologna zopet priborila drugo mesto na lestvici.

Udinese, od srede sem drugi na lestvici, je zopet nekoliko izgubil v dirki proti cilju. Precejšnja utrujenost njegovih igralcev, razen tega pa še odsotnost nekaterih najboljših sta povzročili, da so Videmčani lahko zadovoljni, da so rešili točko. Bilo je že blizu konca tekme, ko se je še vedno zdelo, da bo prišlo do enega velikih presenečenj: poraz na domačem igrišču v Vidmu. Zadevo je nato rešil Selmsson. Z neodločenim rezultatom je tako Udinese dosegel 15 zaporednih tekem brez poraza. Zdi se da je tu vendar konec te triumfalne poti, kajti težko je verjeti, da se ne bi prihodnjo nedeljo Juventus na lastnem igrišču dovoli zagrizla, da si osvoji obe točki.

To nedeljo je v torinskem derbyju spet ostalo pri neodločenem rezultatu. Sicer je res, da bi bil v nedeljo skoraj bolj zaslužil zmago Torino, ki je dosegel prvi gol in tudi prvi gol — za Juventus (z avtogolom). Potem je prišla Juventus z enajstmetrovko v vodstvo in prav tako z enajstmetrovko je Torino izenačil.

Tudi genovski derby se je končal brez zmage. Prej je prišla do gola Genova in ko je imela enega igralca poškodovanega, je Sampdoria izenačila. Brez zmage pa je bila tudi tekma v Rimu med Rome in Atalanto. Bergamaski so se odlično branili, napad Rome pa je primerno slabo igral in tako je ostala tekma brez gola, kakor ni bilo gola tudi na tekmi med Pro Patrio in Novaro. Ljudje niso na tej tekmi videli gola, lahko se pa tudi reče, da sploh igre niso videli.

REZULTATI	
Bologna-Inter	3-2
Catania-Triestina	2-1
Genoa-Sampdoria	1-1
Milan-Fiorentina	4-0
Napoli-Spal	2-1
Pro Patria-Novara	0-0
Roma-Atalanta	0-0
Torino-Juventus	2-2
Udinese Lazio	1-1

LESTVICA

Milan	26	15	8	3	56	25	38
Bologna	26	13	7	6	47	36	33
Udinese	26	12	8	6	42	31	32
Roma	26	9	13	4	38	30	31
Fiorentina	26	12	6	8	34	32	30
Juventus	26	9	11	6	44	39	29
Torino	26	10	8	8	31	32	28
Inter	26	9	9	8	40	37	27
Sampdoria	26	8	10	8	36	31	26
Napoli	26	8	10	8	33	30	26
Lazio	26	10	5	11	32	39	25
Triestina	26	8	9	9	29	40	25
Catania	26	7	9	10	30	32	23
Novara	26	9	5	12	27	34	23
Genoa	26	5	12	9	24	28	22
Atalanta	26	4	12	10	22	30	20
Spal	26	3	11	12	17	33	17
Pro Paria	26	3	7	16	17	40	13

DIRKA PARIZ - ROUBAIX

Forestier prvi 15" pred Coppijem in Bobetom

Tradicionalna dirka iz Parija do Roubaixa, ki šteje tudi za svetovno prvenstvo (klasifikacija Degrange-Colombo), se je letos končala v znamenju borbe med velikimi imeni. Če bi sam zmagovalec še ne spadal med največje, (ima pa za seboj ze kar lepe uspehe in več prvih mest na važnih dirkah,) so pa vsekakor takoj za njim velika imena Coppi, Bobet, nato Impanis, Koblet, Gauthier, Van Steenbergen itd.

Vrstni red na cilju:

1. Forestier (Franc.), ki je prevozil 249 km v 6 urah 6'42"; 2. Coppi (It) presledek 15"; 3. L. Bobet (Fr); 4. Scodeller, v času Coppija; 5. Impanis (Belg) presledek 42" 6) Sterck (Belg); 7. Koblet (Šv); 8. B. Gauthier v času Impanisa; 9. Jacques Dupont, presledek 1' 18"; 10. Plankaert (Bel) i. č.; 11. Van Steenbergen (Bel) presledek 3'6"; 12. Derycke (Bel); 13 Deledda; 14. Anquetil; 15. Schotte (Bel); 16. Barone, vsi v času Van Steenbergena; 19. Minardi (Italija) presledek 3'43". 22. Coletto (It) presledek 6'20"; 23. Grosso (It) i. č.

Klasifikacija za Degrange - Colombo:

Individualna: 1. Louis Bobet (Fr) 40 točk; 2. Bernard Gauthier (Fr) 38; 3. Germain Derycke (Bel) 31; 4. Van Stenbergen (Bel) 30; 5. Koblet (Šv) 26; 6) Forestier (Fr) 20; 7. Coppi (It) 17.

Klasifikacija po državah:

1. Francija 158 točk; 2. Belgija 116 točk; 3. Italija 60 točk; 4. Švica 26 točk.

MEDNARODNE TEKME JUGOSLOVANOV

Krasna zmaga Dinama

Zagrebčani, ki so sicer zadnji čas kazali slabo igro, so zaigrali v Pragi kot prerojeni in premagali moštvo Špartaka z 2:0 - Zadovoljiva igra Vojvodine, kljub porazu in nezadovoljiva igra Partizana, kljub zmagi

V nedeljo je tekmovanje v jugoslovanski I. zvezni ligi počivalo. To priložnost so izkoristila nekatera moštva, ki so odšla v inozemstvo. Najbolj odgovorna naloga je čakala zagrebški Dinamo, ki je moral vrniti obisk praškemu Spartaku Ko je Špartak gostoval v Zagrebu, je zmagal s 4:2. V tem času pa se je forma Dinama še poslabšala, tako da ni čudno, če se je Dinamo po porazu 6:0 s Hajdukom prejšnjo nedeljo branil oditi v Prago, zlasti še zato, ker ni mogel razpolagati z vsemi svojimi igralci, med katerimi je manjkal n. pr. tudi Horvat. Dinamo je že ponudil Špartaku, da bi namesto njega nastopil PSK, toda Špartak na to ni hotel pristati. Vendar se je zgodilo, česar pred tekmo mogoče nihče ni pričakoval. Dinamo je zmagal s čistim rezultatom 2:0, in to kljub temu, da je v Špartakovem moštvu nastopilo šest članov reprezentance, ki je prejšnjo nedeljo premagala Avstrijo s 3:2. Dinamo je zmago povsem zaslužil, saj je pokazal igro, kakršno že ni predvedel kdove koliko časa. Praško občinstvo je večkrat ploskalo zagrebškim igralcem.

Novosadska Vojvodina je nastopila v Varšavi proti moštvu Guardia. Jugoslovani so prvi prišli v vodstvo, vendar se je prvi polčas končal neodločeno 1:1. V drugem polčasu so domači prešli v vodstvo. Kmalu za tem bi mogoče Ceselinovič zopet izenačil, toda pri tem ga je nepravilno oviral nasprotni igralec, sodnik pa ni izvajal iz tega posledic.

Beograjski Partizan je imel v gosteh dunajsko moštvo Wienersportklub. Zmagal je z 4:3 (1:1).

Premoč Rusov na evropskem prvenstvu v telovadbi

FRANKFURT, 11. — Na prvem evropskem prvenstvu v telovadbi so ruski telovadci dosegli velik uspeh. Osvojili so dve prvi mesti v splošni lestvici in 4 prva mesta v tekmah, ki so bile na programu. Tekmovanja se je udeležilo 20 držav, med njimi tudi Jugoslavija. V prosti telovadbi je prvo mesto po šestih tekmah v splošni lestvici zasedel Rus Boris Čaklin. 2. Rus Albert Asarijan, 3. Nemec Bantz. Od jugoslovanskih tekmovalcev je v prosti telovadbi zasedel Čaklec 9. mesto, v preskoku čez konja pa Jurčević 5. mesto.

KONČAN JE MLADINSKI TURNIR FIFA

Madžari so premagali Jugoslovane s «tradicionalnim» rezultatom 2:0

Na turnirju so pokazali dobro igro tudi Avstrijci, Španci, Romuni, Bolgari in včasih tudi nekatera druga moštva

Rezultati v soboto:

Spanija - Poljska 3-1 (1:1)
Bolgarija - Irska 5:1 (1:1)
CSR - Švica 3:2 (1:1)
Anglija - Posarje 3:1 (2:1)
Nemčija - Portugalska 0:0

Rezultati v nedeljo:

Francija - Belgija 2:0 (0:0)
Romunija - Avstrija 1:0 (1:0)
Turčija - Luksemburg 4:2 (2:1)
Madžarska - Jugoslavija 2:0 (2:0)

Včerajšnji rezultati:

Spanija - Irska 3:0
Italija - Nemčija 1:0
CSR - Posarje 2:0
Bolgarija - Poljska 6:1

Španci so v tekmi s Poljaki pokazali zelo lepo igro in njih zmaga zaslužena, čeprav je treba priznati, da so se Poljaki dobro upirali.

V soboto so bili gledalci lahko prav zadovoljni s tekmo med Bolgari in Irci. Tekma je bila lepa in hitra, Bolgari pa so vendar Irce močno nadkriljevali predvsem zaradi svoje atletske kondicije. Pač pa ni nudila ničesar posebnega tekma med Čehi in Švicarji. Zmaga Čehov je vendar zaslužena. V tekmi med Nemci in Portugalci so bili sicer prvi nekoliko boljši, vendar pa je bil njihov napad preveč neučinkovit, da bi mogel doseči gol. Za Angleže pa ni bila posebno težka naloga premagati igralce Posarja.

V nedeljo je bila Lucca prizorišče tekme med Turki in Luksemburžani. Po precej mlačnem prvem polčasu, je postal predvsem po zaslugi Turkov drugi polčas bolj živahen in zmaga je pripadla boljšim. Presenečenje so pripravili Romuni s svojo zmago nad Avstrijci. Bili so predvsem mnogo bolj hitri in tudi njihova igra ni bila brezglava, tako da jim avstrijski sistematiki niso mogli do živega. Dolgočasna pa je bia igra med Francozi in Belgijci razen prvih desetih minut.

Tekma, ki je obetala, da bo najbolj zanimiva, — in ki je tudi bila, — je pač bila tekma med Madžari in Jugoslovani. Gledalci so imeli priložnost videti nogomet dveh odličnih šol. Madžari so bili gotovo boljši, pa tudi med Jugoslovani je bilo nekaj odličnih igralcev, med katerimi se je še zlasti odlikoval v drugem polčasu vratar. Žal pa je v drugem polčasu velika vneema na obeh straneh povzročila, da se je tekma precej izrodila: Jugoslovani so hotelli rezultat popraviti, Madžari pa so ga branili. Prišlo je tudi do izključitve Jugoslovana Popoviča, toda sodnik bi lahko izključil se katerega — toda na obeh straneh. (Z rezultatom 2:0 se je končalo že nekaj tekem med Madžari in Jugoslovani, na olimpiadi in tudi pozneje.)

MEDNARODNI NOGOMETNI TURNIR

Mladinci Kvarnerja zmagali v Belinzoni

Včeraj se je v švicarskem mestu Belinzona zaključil mladinski nogometni turnir, katerega sta se udeležili tudi jugoslovanski moštvi Kvarner z Reke in Vojvodina iz Novega Sada. Proti pričakovanju je prvo mesto zasedlo reško moštvo Kvarner, ki je v polfinalu premagalo Lazio po streljanju enajstmetrovk (4:1), (tekma se je končala z 0:0) v finalni tekmi pa prav tako po zaključnem neodločnem rezultatu premagalo Torino po streljanju enajstmetrov (3:1). Tretje mesto je osvojil Lazio, četrto dunajski Rapid, na naslednja mesta pa so se zvrstili: Racing (Pariz), Chiasso (Švica), Olimpique (Belgija), Belinzona (Švica), Vojvodina, Red Star (Švica), reprezentanca Tičina in Giubiasco.

Za zmago Kvarnerja ima največ zaslug vratar Superina, ki je lepo ubranil 4 od 5 enajstmetrovk.

DUNAJ, 11. — Na Dunaju se je zaključil avstrijsko-madžarski velikonočni nogometni turnir. Madžarski moštvi Kinizsi in Honved sta premagali dunajski moštvi Avstrijo in Rapid s 4:2 oziroma 3:2. V prvi tekmi sta Avstrija in Honved igrala neodločeno 3:3.

Smrt italijanskega avtomobilskega dirkača

PAU, 11. — Na avtomobilskih dirkah v Pau je zmagal francoski dirkač Jean Behra z avtomobilom Masserati. Italijanski vozač Alberghetti, ki je vozil avtomobil Ferrari je trčil v bale slame, se prevrnil in si pri tem prebil lobanjo. Nekaj trenutkov zatem je podlegel hudi poškodbi.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO ŠKEDENJ

predvaja dane 12. t. m. ob 18. uri Libertas film:

Operacija Apfelkerrn

Kino na Opčinah

predvaja danes 12. t. m. z začetkom ob 18. uri barvni film:

PLAMENI V KALKUTI

Igrajo: DENIS DARCEL in PATRIC KNOWLES

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Prva knjiga)

SVET PRAVLJIC IN ČAROVNIJE

76. Četrto poglavje: **V RAZKLANEM HRIBU ZAKLAD IN - ŠKRAT**

Mama, ki sama ni nikoli hotela gledati mrličev, je tudi nam, otrokom, prepovedala, da bi šli pogledat mrtvega «nonota».

Toda jaz sem vendarle preprosil «nono», da me je peljala na skrivaj v sobo, kjer je ležal na postelji moj mrtvi prijatelj. Hitro sem stopil k zglavju. Njego obraz se mi ni zdel kdo ve kaj spremenjen, samo čudno se mi je zdelo, da je bil čez obraz prevezan z ruto, kot da bi ga boleli zobje. Skozi jok sem mu pri sebi govoril: «Vidiš, nono, zakaj mi nisi verjel? Zato si pa zdaj mrtev. Ne bi me smel prisiliti, da ukradem Kladanu zaklad. Nobeden ga ne more ukrasti. Ti pa si hotel in jaz sem ti moral prinesti kamenje. Toda Jadra so in Kladan tudi. In njegove zakladnice, polne zlata in draguljev, tudi».

Nič me ni bilo groza mrtvega prijatelja. Jokal sem za njim in neskončno mi je bilo hudo, da sem ga izgubil. In spet in spet sem si mislil: Zakaj mi ni verjel? Le zakaj mi ni hotel verjeti? Sedaj bi bil še živ. In nekako zagrizeno sem si rekel skozi solze: Prav mu je! Ni mi verjel in zato je moral umreti. — Toda dolgo, dolgo potem sem še žaloval za njim. In sem imel tudi za čim žalovati. «Nono» je bil moj prvi pristaš in moj prvi verni poslušalec.

In če danes gledam nazaj, si moram priznati, da sem od njega prejemal pravzaprav tudi svoje prve honorarje v obliki lesenih nožičev. In še nekaj: Še isto leto bi bil šel kmalu tudi sam za njim. Čez pol leta sem tudi sam stal na pragu smrti.

12.

Ne vem, kaj bi se bilo zgodilo, če bi bil «nono» takrat edini, ki je slišal o mojih nočnih potovanjih v Jadra in h kralju Kladanu. Pri sebi, prav na dnu srca, sem spravljal «nonotovo» smrt v zvezo z njegovo nevero v moje pripovedovanje in črna vest me je pekla, da sem bil pravzaprav jaz nekako kriv njegove nagle smrti. Očital sem si, a obenem me je navdajala tiha zavest o neki skrivni moči, ki se mi je zdelo, da mi je bila podarjena.

Kmalu sem dobil novo, še vse hrupnejše potrdilo o tej svoji moči. Morda bi se bil po «nonotovi» smrti potegnil vase, kakor sem se nekaj let pozneje, morda bi bil sam pohajal po vrtu in po «zemlji» ali zahajal v hrib, da bi se predajal sladko otožnim občutjem žalovanja za svojim prvim vernikom in pristašem. Toda mlajši bratje in sestra, njihovi prijatelji v hiši in izven nje, ki so me večkrat poslušali, ko sem pripovedoval «nonotu», so terjali od mene, da jim spet in spet pripovedujem o Jadrah, Kladanu, Mendžadžeku in njihovih pajdaših. Kmalu je bila vsa hiša kakor okužena s temi tujimi in do nedavnega neznanimi imeni, z njihovimi nosilci in mojimi dogodbami z njimi. Bratec Nenad, skoraj še v zibelki, je bil za vso otročad samo še Mendžadžek. Ponoči se je «onstran» v Jadrah izpremenil v enega izmed Kladanovih vojskovodij. Vsi ostali niso imeli «tostran» svojih dvojnikov, razen Kaanfeede, ki je in ni bila Ksenija. Ta odnos mi nikoli ni bil prav jasen — kajti vsi ti odnosi so se sprožili v meni brez kakršnega koli mojega zavestnega sodelovanja, dokler nisem v teku sedanjega raziskovanja in brskanja po spominih odkril, da je bila Kaanfeeda bržkone tista prva Ksenija, ki je umrla takrat na Hosti in na katero sem bil, ker se doma ni nikoli govorilo o njej, v otroških letih popolnoma pozabil. Tako se je utegnil spomin nanjo iz podzavesti prikrasti v ta moj prvi «pripovedni ciklus» o Jadrah in kralju Kladanu in zato Ksenija je bila in spet ni bila Kaanfeeda.

Kadar otrok spozna, da mu je bil dan neki privilegij pred vrstniki, ne pozna več mere in meje njegovemu izkoriščanju. Dejal sem, da sem bil po svoji naravi pasiven in k razmišljanju nagnjen otrok. Toda komaj sem okusil in spoznal slast, ki jo je dajala otroku moč ali magija žive besede, je šinil vame kakor neki škrat: otrokom nisem več samo pripovedoval o svojih nočnih potovanjih, marveč sem začel neposredneje izkoriščati to svojo moč nad njimi. Začel sem jih «strašiti» in uživati v njihovi grozi.

Nisem si niti izmišljal niti nisem pripovedoval kakih grozotnih zgodb. Stvar je bila povsem preprosta. Enako kakor zgodbo o Jadrih in Kladanu sem imel čez noč na razpolago nekaj za človeški razum povsem nesmiselnih, da, absurdnih «čarovniških izrekov», ki sem jih izgovarjal na različne načine: tako, da so se otroci zabavali, ali tako, da so s krikom in vikom zbežali proti hiši in klicali: «Mama, Vladi me straši!»

Te «čarovniške» izreke, nekatere po svoji učinkovitosti «milejše», druge «hujše», in ki so ostali skozi vsa otroška leta isti in se kvečjemu še za kakega povečali, sem ohranil v spominu vse do danes. Večino od njih sem pravzaprav «pel» v neki preprosti melodiji, na primer Nenadu ali «Mendžadžeku», ko še ni shodil:

«Še nisi bil ti besek, pa bil si ti en pesek. Še džaurnikat nisi znal, al džaurnike si poznal».

Ko sem mu to zapel, se je bratec ves vesel nasmejal.

Če mogoče še bolj nesmiselna, je bila naslednja «magična formula»:

«Džeresta, reda, veda, pa bila si ti ena kreda. Še džaurnikat nisi znal», itd.

Vsi ti nesmiselni izreki so bili «milejšega» značaja, a sem vendarle mogel s poudarkom v glasu in zavijanjem oči stopnjevati njihov učinek, da sem zbudil v otrocih strah.

Čez nekaj let, ko je začel Branko zahajati v šolo k Svetemu Ivanu in mu je bil Kosovel učitelj, mi je padla na pamet najučinkovitejša formula, ki prekaša po absurdnosti vse ostale:

«Glej, zad za tabo je nekdo!
Mendà je gòspod Kòsovel,
ker v rokah žrelice ima
in hoče ga požreti».

Zadostovalo je, da sem izrekel kjer koli in kadar koli, pod najlepšim opoldanskim soncem, samo prvo besed